

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

Nepilna laika klātienes studijas

1.līmeņa profesionālā studiju programma

„Pirmsskolas izglītības skolotājs”

PROSTOROVA ŽANNA

Intereses pret dabu veicināšanas līdzekļi pirmsskolas vecuma bērniem

Kvalifikācijas darbs

Darba vadītājs

Akadēmiskais amats

Dr.Psych.

zinātniskais /
Akadēmiskais grāds

Valentīna Romenkova

vārds, uzvārds,

paraksts

Tukums 2020

Anotācija

Dotā kvalifikācijas darba tēma ir "Intereses pret dabu veicināšanas līdzekļi pirmsskolas vecuma bērniem."

Lai paaugstinātu pirmsskolas vecuma bērnu motivācijas līmeni un intereses par dabu, pētījuma mērķis ir noskaidrot pedagoģiskos apstākļus, lai pozitīvi ietekmētu vecāku pirmsskolas vecuma bērnu intereses veidošanu par dabu.

Dotais pētījums sastāv no divām daļām – teorētiskās un empīriskās.

Teorētiskajā daļā mēs veicam metodiskās, pedagoģiskās un psiholoģiskās literatūras analīzi, dažādu zināmo autoru pētījumus, N.Vinogradovas, N.Rižovas, G.Sčukinas, A.Ivanovas un citu.

Empīriskajā daļā tika izstrādāti mūsu veiktie pētījumi. Vispirms mēs pētījām sākotnējo bērnu interešu veidošanās līmeni par dabu, pēc tam, izmantojot dažādas metodes, uzdevumus, spēles, pārrunas, ekskursijas un eksperimentus, tādējādi attīstot bērnu izzināšanas interesi par dabu, mēs novērojām, kā visa darba gaitā mainījās bērnu zināšanas un kopā ar bērniem mēs dalījāmies kopīgos secinājumos.

Empīriskajā pētījumā apstiprinājās izvirzītā hipotēze: pie vecākiem bērniem, pirmsskolas vecuma attīstība ir pozitīva interese par dabu, būs veiksmīgāka, ja attīstības process interesi par dabu būs radīta pozitīva emocionāla gaisotne un dzīva saziņa starp bērniem un dabu, izmantotas atbilstošas pedagoģiska procesa metodes, kuras veicināja intereses attīstību par dabu.

Darba procesā tika pamanīts, ka mūsu pētījuma sākumā bērnu interese un dabas zināšanas bija nedaudz zem vidējā līmeņa, bērni neizrādīja lielu interesi, viņi bija kautrīgi.

Pēc iegūtajiem rezultātiem tika pielietotas metodes un līdzekļi, lai pozitīvi ietekmētu mijiedarbību un pašapziņu. Pētījuma beigās tika apkopoti un analizēti iegūtie rezultāti un veikti secinājumi.

Atslēgas vārdi: INTERESE PRET DABU, SĀKOTNĒJAIS LĪMENIS, VECĀKĀ PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRNI, PĒTĪJUMI.

Kvalifikācijas darbu apjoms: 2 daļas, 63 lpp., 3 attēli, 6 tabulas, 9 pielikumi, 27 literatūras avoti.

Annotation

The theme of qualification work is "Forming the interest of oldest preschool children in nature."

Due to the low level of motivation of preschool children and loss of interest in nature, the aim of this study is to find out the pedagogical conditions to positively influence the formation of oldest pre-school children's interest in nature.

This study consists of two parts - theoretical and empirical. In the theoretical part we analyzed the researches of various known authors N.Vinogradova, N. Rizova, G.Schukina, A.Ivanova and others.

In the empirical part, our research was developed. We first studied the initial level of children's interest in nature, then using various methods, tasks, games, discussions, excursions and experiments, thus developing children's cognitive interest in nature, we observed how children's knowledge changed throughout the work and with children we shared common conclusions.

The empirical part of the research has proven the proposed hypothesis: the pre-school older age children's positive attitude towards the nature will be more successful if pleasant emotional atmosphere and communication between children and nature are ensured. The corresponding pedagogic methods increasing the interest towards nature were applied.

During the work process, it was noticed that at the beginning of our study, children's interest and knowledge of nature were slightly below average, children did not show much interest, they were shy.

After the research, children became more open, vocabulary was supplemented, interests developed, it was noticeable that children's interest in nature increased and became higher than average. But situations were also noticed that a small part of the children did not change much.

Keywords: INTEREST IN NATURE, PRIMARY LEVEL, OLDEST CHILDREN OF PRESCHOOL AGE, RESEARCH.

Volume of the qualification work: 2 parts, 63 pages, 3 pictures, 6 tables, 9 appendices, 27 literature sources.

Saturs

Ievads.....	5
1. INTERESE KĀ BĒRNU DARBĪBAS PAMATS SKOLOTĀJU UN PSIHOLOGU DARBĀ.....	7
1.1 Pirmsskolas vecuma bērnu interese par dabu.....	7
1.2 Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu interese par dabu audzināšanas procesā...11	
1.3 Līdzekļi, kas veicina bērnu interesi par dabu ģimenē.....	16
1.4 Intereses par dabu attīstības līdzekli pirmsskolā.....	20
2. BĒRNA INTERESES PAR DABU ATTĪSTĪŠANAS LĪDZEKĻI PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS PRAKSĒ: EMPĪRISKAIS PĒTĪJUMS.....	26
2.1 Pētījuma metodoloģiskais pamatojums	26
2.2 Vecāku pirmsskolas vecuma bērnu intereses par dabu attīstības līmenis.....	29
2.3 Darbību kopums, izmantojot eksperimentus vecākā pirmsskolas vecuma bērniem.....	33
2.4 Pētījuma rezultāti.....	45
Secinājums.....	49
Literatūras un avotu saraksts.....	50
Pielikumi.....	52

Ievads

Mūsdienu izglītības sistēma ar katru gadu paaugstina prasības pret skolniekiem. Nākot uz skolu, bērnam ir jābūt daudz prasmēm un iemaņām, kuru veidošanās notiek pirmsskolas izglītības iestādē.

Vislabvēlīgākais cilvēka emocionālās saskarsmes periods ar dabu ir pirmsskolas vecums, kad jūtas un prāts attīstās atbilstoši attiecību raksturam ar apkārtējo pasauli.

Daudzi no labi pazīstamiem pedagogiem uzskatīja, ka daba ir viens no bērnu audzināšanas līdzekļiem.

Piemēram, J. Komenskis dabā redzēja zināšanu avotu, saprāta, jūtu un gribas attīstīšanas līdzekli, bet K. Ušinskis uzskatīja, ka bērniem jābūt tuvāk dabai, jo tas ļaus viņiem paziņot visu, kas ir noderīgs un pieejams viņu intelektuālajai attīstībai. V. Belinskis un A. Hercens sacīja, ka bērnus ir nepieciešams iepazīstināt ar dabu, lai viņos veidotos stabila un dziļa interese par to, jo bez tā nav iespējams uzkrāt dažādu informāciju par apkārtējo pasauli.

Apkārtējā vide ir cilvēku interešu avots. Interese var izpausties ar attieksmi pret noteiktiem objektiem un parādībām, ar kurām cilvēks ir savstarpēji saistīts un mijiedarbojas; jebkuru reālu saikni, un atkarību starp to un dzīves parādībām, pavada zināms novērtējums. Izejot no tā, interesi var uzskatīt par vērtību attieksmi pret objektiem un vides parādībām: priekšmetiem, procesiem, notikumiem, kuriem ir noteikta nozīme indivīda pastāvēšanai un dzīves aktivitātēm.

Dzīvā daba ir sarežģīta un daudzšķautņaina pasaule, kurus vajag aizsargāt, saudzēt, nodot nākamajām paaudzēm. Tādēļ ir nepieciešams mācīt bērnus saudzīgi izturēties pret dabu. Interesi, vēlmi apgūt, izziņāt. Ko vajadzētu sākt jau bērna pirmsskolas vecumā.

Pētījuma objekts: vecāku pirmsskolas vecuma bērnu izziņas interese.

Pētījuma priekšmets: didaktiskās spēles, kuru mērķis ir attīstīt pirmsskolas vecuma bērnu interesi par dabu.

Pētījuma mērķis: noteikt pedagoģiskos apstākļus, lai pozitīvi ietekmētu vecāku pirmsskolas vecuma bērnu intereses veidošanu par dabu.

Hipotēze: pozitīvās intereses veidošana par dabu pirmsskolas vecuma bērniem būs veiksmīga, ja:

- intereses par dabu veidošanās procesā tiks radīta pozitīva emocionālā atmosfēra;
- tiks veidota dzīva saziņa starp bērniem un dabu;
- pats pedagogs izraisa interesi par dabu, viņam ir vēlme ieinteresēt bērnus.

Pētījuma uzdevumi: ;

1. Izpētīt psiholoģisko un pedagoģisko literatūru par pētāmo problēmu.
2. Izcelt pedagoģiskos apstākļus, kas nodrošina vienkāršu eksperimentu efektīvu izmantošanu izziņas intereses veidošanā vecākā pirmsskolas vecuma bērniem.
3. Atklāt izziņas intereses veidošanās līmeni vecākiem pirmsskolas vecuma bērniem.

Pētījuma metodes:

- teorētiska: psiholoģiskās un pedagoģiskās literatūras izpēte un analīze par pētāmo problēmu;
- empīriskā; novērošana un eksperiments;
- metodes pētījumu rezultātu kvantitatīvai un kvalitatīvai apstrādei.
- datu analīze.
- pedagoģiskais eksperiments;

Pētījumu bāze: Rīgas XXX, pirmsskolas izglītības iestādes, 14 bērni vecāka pirmsskolas vecuma

INTERESE KĀ BĒRNU DARBĪBAS PAMATS SKOLOTĀJU UN PSIHOLOGU DARBĀ

1.1 Pirmsskolas vecuma bērnu interese par dabu

Pirmā, un viena no nozīmīgākajām, maza bērna iepazīšanās ar dabu - tā ir dabas tuvuma izpausme, kas noteikti ir apsveicama. Viss intereses ceļš par dabu noved cilvēku pie neticamām zināšanām, kas savukārt sāk pārsteigt. Patiešām, realitāte, kas ieskauj pirmsskolas vecuma bērnu, ir viens no galvenajiem kognitīvās intereses pamudinājumiem.

Pēc profesores N.Vinogradovas domām, tieši interese par dabu ir spēcīgs faktors, kas veicina bērnu intelektuālo aktivitāti, sekojoši interese par dabu ir viens no galvenajiem izziņas darbības avotiem, kur pirmais solis ir sajūtas un uztvere (Виноградова, 2006).

Bērns, kuram ir attīstīta izziņas interese par dabu, palīdz uzdot jautājumus un vēlmi rast atbildes uz jautājumiem, kas viņu interesē. Apgūstot jaunas zināšanas, bērns uzdod pieaugušajiem daudz jautājumu un mēģina atrast saikni ar personīgo pieredzi, tikmēr viņš var izteikt interesantus un neparastus minējumus, dažādus pieņēmumus, ar to viņš izpauž radošu attieksmi pret objektu un izziņas procesu. Tāpēc jautājumi un dažādi argumenti palīdz bērnam labāk iepazīt un izprast apkārtējo pasauli (Белозерская, 2016).

Pēc B.Ananieva, interese ir ļoti nozīmīga un grūta cilvēku izglītošanā, jo tai ir daudz psiholoģisku definīciju. Viena no tām ir šī interese, kas veido darbības tonusu, un personības stāvokli. (Prieks par mācību procesu, vēlme iedziļināties interesējošā priekšmeta zināšanās, izziņas darbībā, neveiksmju pieredzē un gribas centienos tās pārvarēt)(АНАНЬЕВ, 2001).

Kognitīva interese par dabu ir mācīšanās veids vai drīzāk interese par zināšanām. Kā norāda A.Markova, tieši šo ievirzi raksturo pastāvīga tiekšanās pēc zināšanām, pēc jaunām, pilnīgākām un dziļākām zināšanām. Tikai tad, kad šī vai cita zinātnes joma, tas vai cits mācību priekšmets cilvēkam šķiet svarīgs, nozīmīgs, viņš nodarbojas ar to ar īpašu entuziasmu, cenšas dziļāk un rūpīgāk izpētīt visus šo parādību aspektus, notikumus, kas saistīti ar interesējošo viņu zināšanu jomu. Pretējā gadījumā interesei par priekšmetu nevar būt patiesas kognitīvas ievirzes raksturs: tā var būt gadījuma rakstura, nestabilā un virspusēja (Маркова, 2013).

Tādi psihologi kā B. Anaņevs, A.Markova un pedagogs G.Ščukina plaši izpētīja kognitīvo interešu problēmu. Autori uzskata, ka interese veidojas un attīstās aktivitātē un, ka to neietekmē atsevišķi darbības komponenti, bet visa tās objektīvi subjektīvā būtība (raksturs, process, rezultāts).

Pedagogs N.Morozova interesi raksturo ar trim obligātiem momentiem:

- 1) pozitīvas emocijas saistībā ar darbību;
- 2) šīs emocijas kognitīvās puses klātbūtne, tas ir tas, ko mēs saucam par prieku zināt un zināt;
- 3) tiešu motīva klātbūtne, kas izriet no pašas darbības,

tas nozīmē, ka aktivitāte pati par sevi piesaista un mudina viņu iesaistīties, neatkarīgi no citiem motīviem.

Pirmām kārtām, interese ir cieši saistīta ar daudzveidīgu personisko attiecību attīstību. N.Morozova precizē, ka pasaules uzskats, pasaules uztvere un pasaules izjūta tiek veidoti, pamatojoties uz objektīvās pasaules zināšanām, kas veicina kognitīvo interesi. Pēc autora domām, kognitīvā interese aktivizē visus cilvēka garīgos procesus augstā viņa attīstības līmenī un pamodina cilvēku pastāvīgiem radošiem darbības meklējumiem. A.Petrovskis, M.Jaroševskis interesi definē kā izziņas vajadzību izpausmes veidu, nodrošinot personības orientāciju un tādējādi veicinot orientāciju, iepazīšanos ar jauniem faktiem, pilnīgāku un dziļāku realitātes atspoguļojumu.

Nemot vērā interesējošo struktūru, mēs to redzam:

Veidošanās notiek ciešā saistībā ar attīstību:

- atmiņas
- domāšanas
- uzmanības
- runas
- emocionālās jomas

N.Morozova uzsver, ka kognitīvā interese ir vissvarīgākā personības veidošanās, kas attīstās cilvēka dzīves aktivitātes procesā, veidojas viņa eksistences sociālajos apstākļos (Morozova, 1999).

Dažu cilvēku dzīvē ir grūti pārvērtēt kognitīvās intereses nozīmi. Kognitīvā interese ir integrālā personības veidošana. Viņam, kā vispārējai interesējošai parādībai ir ļoti sarežģīta struktūra, kuru veido gan individuāli garīgie procesi (intelektuālie, emocionālie, regulējošie), gan objektīvās un subjektīvās cilvēka saistības ar pasauli, kas izteikti attiecībās, secina Matjuškins savā darbā (Матюшкин, 1992).

Kognitīva interese izpaužas ar dažādiem stāvokļiem :

- ziņkārība
- izziņas interese
- teorētiskā interese
- zinātkāre

Ziņkārība ir cilvēka posms, kas piesaista apkārtējās pasaules uzmanību. Šajā posmā bērns ir apmierināts tikai ar orientāciju, kas saistīta ar interesi par vienu vai otru priekšmetu.

Zinātkāre ir stabila īpašība, tai ir būtiska vērtība personības attīstībā. Parasti zinātkāri cilvēki ir ļoti nevienaldzīgi pret apkārtējo pasauli, viņi vienmēr atrod sev aktivitātes (Щукина, 2011).

N.Morozova uzskata, ka "zinātkāre ir tuva interesei", taču tā nav vērsta uz konkrētu priekšmetu vai darbību. G. Ščukins zinātkāri uzskata par interešu attīstības pakāpi. Pēc viņas domām, tā atspoguļo bērna selektīvās attieksmes stāvokli pret priekšmeta zināšanu un tā ietekmes pakāpi uz personību. Interese raksturojās ar aktivitāti. Līdz ar to bērnu izziņas aktivitātes attīstība izpaužas meklēšanas darbībās, kuru mērķis ir gūt jaunus iespaidus par apkārtējo pasauli (Щукина, 2011).

Interese par reālās pasaules izziņu ir viena no nozīmīgākajām bērna attīstībā, atzīmē E.Rogovs. Līdz ar to tieši pirmsskolas vecums ir labākais bērnu izziņas aktivitātes uzplaukuma periods. Patiešām tieši šajā vecumā bērna kognitīvo vajadzību attīstībai ir svarīga pētnieciskā darbība. Tāpēc arī visbiežāk uzdotie jautājumi ir: "Kāpēc?", "Priekš kā?", "Kā?" (Рогов, 1998).

Tādi pētnieki kā L.Manevcova, N. Kondratjeva ir vairākkārt norādījuši uz to, ka tieši zināšanu asimilāciju un praktisko iemaņu un prasmju veidošanu vides izglītības jomā ir nepieciešami apvienot ar intereses attīstību par dabu.

Interese par dabu ir obligāts priekšnoteikums, lai atklātu dabas pasaules noslēpumus, lai veiktu savas audzināšanas, izziņas un citas funkcijas ekoloģiskajā izglītībā.

Pēc I.Pologrudovas domām, intereses par dabu attīstība kopumā noved pie ekoloģiskās kultūras veidošanās. Vienu no galvenajiem interešu audzināšanas rezultātiem pret dabu autore nosauc par sākotnējo vērtību orientāciju apguvi un estētiskas attieksmes pret dabas pasaules attīstību.

N.Veresovijs izteica svarīgu jēdzienu par "interesi par dabu". Viņš identificēja kognitīvo, emocionālo un uzvedības komponentu klātbūtni. Interese par dabu balstās uz zināšanām, kas iegūtas aktīvās garīgās darbības laikā. Zināšanas un emocijas ir stimulējošas darbībām un ietekmē cilvēka uzvedību kopumā. Gavrilova savā darbā atspoguļo arī vecāku pirmsskolas vecuma bērnu intereses par dabas struktūru. Viņa norāda uz intelektuālo,

emocionālo un gribas procesu vienotību. Tomēr tajā pašā laikā autore norāda, ka zemapziņa ir pakļauta cilvēka emocijām, un tomēr uzsver, ka intereses par dabu pamatā ir kognitīvais elements.

L.Kolbinas darbā tiek atzīmēts, ka interešu īpatnība ir tā, kas nes sevī intelektuālo raksturu. Intelektuālais raksturs nodrošina darbības nozīmi, izpratni un nozīmi, tas ir nepieciešams kognitīvo jautājumu risināšanai un uzdoto uzdevumu risināšanai.

Intereses veidošanās jāsāk no pirmsskolas vecuma, tanī brīdī, kad veidojas un attīstās vēlme uzzināt apkārtējo pasauli.

Pētnieki noteica kognitīvās intereses veidošanās par dabu rādītājus:

- paša skolotāja interese par dabu, viņa vēlme ieinteresēt bērnus ar zinātkāru attieksmi pret dabu, audzināt un uzturēt interesi par to;
- bērnu dzīvē saziņa ar dabu;
- aktīvas izziņas darbības organizēšana;
- bērnu zināšanu bagātināšana un padziļināšana (tām jābūt zināšanām par līdzībām un atšķirībām, par parādību cēloņiem un saiknēm starp tām).

Šādu zināšanu veidošanās nosaka izziņas interešu kustību, dziļumu un stabilitāti.

Pētniece L.Bobiļeva saka par to, ka galvenā loma bērnu ekoloģiskajā izglītībā pieder viņu izziņas interesei par dabu veidošanai. Novērojumi rāda, ka vecākiem pirmsskolas vecuma bērniem rodas atšķirīga attieksme pret dabu, kas izteikta dažāda veida entuziasmā par vienu vai otru darbības veidu, tēmu vai saturu. Tāpēc arī intereses par dabu attīstība ir aktuāla (Бобылева 2010).

Iepriekšminētais ļauj veikt secinājumu, ka intereses par dabu veidošana ir viena no neatliekamākajiem pirmsskolas vecuma bērnu garīgās uztveres uzdevumiem, kā arī novirza bērna pozitīvo uzvedību dažādām darbībām.

Sekojoši bērna gatavība skolai ir tieši atkarīga gan no garīgās attīstības, gan no tikumisko īpašību veidošanās, tieši aizraujošākas aktivitātes var atklāt bērna pozitīvās īpašības. Sakarā ar to, ka izziņas interese ir saistīta ar gribas centieniem, tas ir svarīgs stimul, lai veicinātu mērķtiecību, neatlaidību, vēlmi pabeigt aktivitātes un mērķu sasniegšanai. Bērna dzīve, kuru silda izziņas interese, kļūst priecīgāka, saturīgāka, piesātinātāka.

Tādējādi kognitīvās interesēs visas personības vissvarīgākās izpausmes savdabīgi mijiedarbojas.

1.2 Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu interese par dabu audzināšanas procesā

Mūsdienās ekoloģiskās katastrofas ir globāla problēma. Galvenais iemesls ir cilvēku sliktā attieksme pret dabu. Uz doto brīdi ekoloģija un rūpes par dabu ir ne tikai zinātne, bet pats galvenais - cilvēces pasaules uzskats. Ir nepieciešams atcerēties, ka dažreiz nevērīga un nežēlīga bērnu attieksme noved ne tikai pie ekoloģijas pārkāpuma, bet arī ir bērnu nepieciešamo zināšanu trūkums par dabu. Ir ļoti svarīgi ielikt bērnu zināšanās mīlestību un rūpes pret dabu, jo, ja bērns neizjūt dabu, putnu dziesmas, zāles čaukstēšanu, viņš pret to kļūst nežēlīgs, tāpēc ir nepieciešams iemācīt bērnam mīlēt un novērtēt dabu, lai viņš nevēlētos iznīcināt šo skaistumu, bet gluži pretēji - attīstīt un palīdzēt dabai (Екимова, 2020).

Agrīns vecums ir sākotnējais posms, kurā tiek likti intelekta, domāšanas un augstas garīgās aktivitātes pamati. Attīstības perspektīvu nenovērtēšana agrīnā vecumā noved pie garīgās atpalicības, pie nerealizētām bērna rezerves spējām, kas citos vecuma posmos gandrīz netiek kompensētas vai netiek pilnībā kompensētas.

Novērojumi pastaigu laikā bagātina bērnu iespaidus un zināšanas par apkārtējo pasauli, veicina labvēlīgas attieksmes veidošanos pret dabu, stimulē bērnu zinātkāri, māca viņiem izdarīt patstāvīgus secinājumus.

Tādējādi sistemātiska novērojumu izmantošana, iepazīstoties ar dabu, iemāca bērniem uzmanīgi skatīties, pamanīt tās pazīmes un noved pie novērošanas attīstības. Tā rezultātā pirmsskolas vecuma bērniem tiek paplašināts redzesloks, attīstās zinātkāre, viņi iemācās nodibināt sakarus, atkarības, attīstās spēja saskatīt dabas skaistumu, vēlme to saglabāt (Смирнова, 2019).

Sociālo - normatīvo bērna iespējamo sasniegumu vecuma raksturojums. Audzināšanas un izglītības procesa rezultātā, veidojot interesi par dabu: *(skat. 1. tabulu)*

1.tabula.(normatīvo bērna iespējamo sasniegumu vecuma raksturojums)

agrīnais vecums 1-3 gadi	Agrīno vecumu nosaka lielākā daļa pētnieku no viena līdz trim gadiem. Pēc L.Vigotska domām, agrīns vecums ir saistīts ar intensīvu bērna garīgo attīstību, kas notiek: - priekšmetiskā darbībā; - saziņā ar pieaugušo; - runas aktivitātē;
-----------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - uzvedības reakcijās (uzvedības patvaļa); - saziņā ar vienaudžiem; - spēļu aktivitātēs; apziņā un neatkarībā
Jaunākais vecums 3-4 gadi	<ul style="list-style-type: none"> - pareizi mijiedarboties ar apkārtējo pasauli; - piedalīties augu, dzīvnieku, putnu, zivju novērošanā; - dalīties ar savām zināšanām par dzīvo un nedzīvo pasauli; - rūpēties par augiem un dzīvniekiem dabas stūrī, izdarīt elementārus secinājumus; - ir priekšstats par dzimteni.
Vidējais vecums 4-5 gadi	<ul style="list-style-type: none"> - pareizi mijiedarboties ar apkārtējo pasauli, - piedalīties augu, dzīvnieku, putnu, zivju novērojumos; - dalīties ar savām zināšanām par dzīvo un nedzīvo.
Vecākais vecums 5-6 gadi	<ul style="list-style-type: none"> - izveidots priekšstats par savu pilsētu, rajonu, par reģiona dabas oriģinalitāti; - izveidojas vēlme izpētīt dabas objektus, bērni izdara secinājumus, izveido cēloņu un seku attiecības, - prasmes ekoloģiski drošai uzvedībai dabā.
Sagatavošanas vecums 6-7 gadi	<ul style="list-style-type: none"> - priekšstats par reģiona galvenajām dzīvnieku un augu grupām, biotopu; - spēja droši atšķirt un nosaukt dažādu gadalaiku raksturīgās iezīmes, izskaidrot gadalaiku maiņas cēloņus;

	<p>- audzināt apzināti rūpīgu, ekoloģiski draudzīgu attieksmi pret cilvēku, augiem, dzīvniekiem, nedzīvo dabu, pasauli, kuru radījis cilvēka darbs viņa dzimtajā zemē;</p> <p>- apzinātas attieksmes pret savu veselību un veselīga un droša dzīvesveida prasmju attīstīšana (Рыжова, 2007).</p>
--	--

Dažādos bērna vecumos vienmēr jāatceras par milzīgo ietekmi, ko ar personīgu piemēru var radīt šādas vērtīgas bērna īpašības, kā saudzīga attieksme pret dabu, nesamierinātība ar tās bagātību izšķērdēšanu. (Смирнова 2019).

Bērnu mīlestību pret dabu galvenokārt nosaka tieši saudzīga attieksme pret to; tās ir skaidri izteiktas rūpes par dzīvniekiem, augu audzēšana un daudz kas cits.

Lielisks piemērs bērnam ir pieaugušais, kurš ar savu piemēru skaidri parāda, kā rūpēties par dabu, to nepasliktinot. Tam piemēri:

- Vākt sēnes, bet tā, lai nesabojātu pašu micēliju;
- Kā uzturēt tīru ūdeni ezeros un citās ūdenstilpēs.

Pēc O.Molčanovas domām, dzimtās dabas skaistums atklāj cilvēku darba skaistumu, rada vēlmi savu dzimteni padarīt vēl skaistāku. Tāpēc ir tik svarīgi bērniem parādīt, kā cilvēks aizsargā un vairo dabas resursus, cik daudz darba viņš iegulda, lai meži un ezeri, lauki un upes priecinātu visus.

Audzinošā bērnā saudzīga attieksmi pret dabu nav un nevar būt sīkumi. Noplūkts tāpat vien zieds, ziņkāres dēļ noķerts tauriņš, vajāšanas karstumā iemīdīta vabole - tas viss ar pieaugušo vienaldzību var izraisīt ārkārtīgi nevēlamas sekas.

Mīlestība pret dabu ir sarežģīta sajūta; tajā ietilpst emocionāla atsaucība, ilgstoša interese par dabu un vēlme aizsargāt un uzlabot dabas resursus.

Bez nosacījumiem katram cilvēkam vajadzētu saudzīgi attiekties pret dabu, un galvenais uzdevums ir iemācīt bērniem saskatīt skaistumu viņu dzimtajā dabā, kura ir viņiem apkārt.

Viens no galvenajiem līdzekļiem bērna iepazīstināšanai ar dabas pasauli ir pastaigas, kuru laikā mēs varam bērniem iepazīstināt ar dzīvās un nedzīvās dabas parādībām, stāstot par augu un dzīvnieku dzīvi un daudzveidību.

Kā arī labs audzināšanas process ir attīstošās spēles ar dabas saturu, didaktiskās spēles var spēlēt gan mājās, gan dabā. Didaktiskajās spēlēs ir daudz apakšnodaļu, ar kuru palīdzību var viegli ieinteresēt un attīstīt bērnā pareizās un pozitīvās īpašības. (*skat. 2 tabulu*)

2.tabula. Pēc organizācijas formas un satura didaktiskās spēles ir sadalītas šādi:

Spēles - ceļojumi	<u>Paredzētas palielināt bērna iespaidus no spēles aktivitāšu neparastuma, pasakainības.</u> Piemēram, spēle “ceļošana telpā un laikā”. Ar šāda veida spēļu palīdzību bērnam attīstās iztēle un radošums.
Spēles - uzdevumi	<u>Paredzētas iemācīt bērnam izprast viņu rīcību, nodibināt cēlonsakarības, attīstīt iztēli.</u> Piemēram; uzdevumu spēle “Savāc grozā visas noteiktas krāsas rotaļlietas”). Ar šāda veida spēļu palīdzību bērnam attīstās uzmanība, domāšana.
Spēles - mīklas	<u>Paredzētas attīstīt bērnam spēju analizēt.</u> Šāda veida spēles ļauj aktivitātei attīstīt bērnam domāšanu.
Spēles - pārrunas	<u>Paredzētas iemācīt bērnam pārrunāt dažādus un noteiktus jautājumus kopīgā sarunā ar pedagogiem un citiem bērniem.</u> Šāda veida spēles ļauj attīstīt domāšanas procesu, komunikatīvo kvalitāti.

Pateicoties tik daudzveidīgajām spēlēm, jauna materiāla apguve jāveic, iesaistot uzskates līdzekļus, kas palīdz palielināt uzmanības koncentrāciju un mobilizēt bērnu garīgo potenciālu, pamodina aktīvu interesi, atbrīvo garīgo stresu, tādējādi tas palīdz sasniegt lielāku izglītības procesa efektivitāti kopumā (Молчанова 2011).

Savos pētījumos E.Tokareva paskaidroja, ka tieši pateicoties spēlēm tiek veidota darbība, kurā veidojas garīgo procesu patvaļā un uzvedības patvaļā. Galvenais atbalsts ir aizvietojošais priekšmets bērna domāšanas attīstībai, kā arī nākotnē domāšanas attīstībai reprezentācijas izteiksmē. Spēlē tiek veidots motīvu regulējums, pakāpeniska pāreja no “gribu” uz “vajag”, bērns iemācās ievērot noteiktus noteikumus, koncentrējoties uz spēles situāciju. Tajā pašā laikā bērna emocionālā iesaistīšanās spēles laikā ir vienmēr, tāpēc likumu un prasību asimilācija, kā arī spēles apmācošie uzdevumi notiek dabiski (Токорева, 2014).

Ir jāievēro pakāpeniskas pārejas princips no vienkāršiem zināšanu objektiem uz sarežģītākiem, paļaujoties uz iepriekš apgūto materiālu. Bērns iepazīstas ar jaunām zināšanām, atsaucoties uz viņam zināmo informāciju (Молчанова, 2011).

Labs piemērs ir laiks, kad aukstajā sezonas laikā var kopā ar bērniem barot putnus, bet pavasarī, pēc ziemas sala ir lielisks veids - puķu stādīšana. Grāmatu lasīšanu par dzīvnieku dzīvi un dabu ļoti labi tiek uztverts ar dzirdi. Kā arī vizuālais veids ir:

Bērnu mākslinieciskās un radošās aktivitātes, piemēram:

- veidošana no māla
- zīmēšana ar augu elementu palīdzību
- dažāda veida aplikācijas
- konstruēšana, izmantojot dažādus putraimus (dabas elementus)

Tas viss palīdz pirmsskolas vecuma bērniem audzināt mīlestību un rūpes pret dabu.

Katrai ģimenei ir visas iespējas pamodināt un attīstīt bērnam interesi par dabas dzīvi, nepieciešamību pastāvīgi sazināties ar to. Regulārie ģimenes braucieni uz mežu, laukiem, upi vai ezeru ir ļoti nozīmīgi bērna audzināšanā. Bērns vecāku labvēlīgā ietekmē pamazām uztver dabas ainavu skaistumu un šarmu, iedziļinās dabas dzīves noslēpumos. Tiešā saskarē ar dabu bērniem rodas novērošana, zinātkāre, interese par dabas objektiem (Смирнова, 2019).

Vecāku labvēlīgā ietekmē bērns pamazām sāk uztvert dabas ainavu skaistumu, viņam attīstās novērošana, interese pret dabas objektiem, viņa uzmanība tiek piesaistīta, un tiek dota iespēja savākt dažādus dabas materiālus turpmākajiem novērojumiem un darbībai grupā. Un otrādi, vecāku neuzmanīgā, vienaldzīgā attieksme pret bērnu interesēm padara bērnus vienaldzīgus pret dabu.

Mēs lamājam bērnus par zaru laušanu, augu mīdīšanu, dzīvnieku spīdināšanu. Kā var paskaidrot šādu bērnu attieksmi pret dabu? Tas nozīmē, ka bērnus savu laiku neieinteresējās apkārtējā dabā un, pamatojoties uz šo veselīgo interesi, netika iepazīstināts ar augu un dzīvnieku dzīvi.

Apkārtējā daba ir ne tikai prāta, bet arī bērna tikumisko izjūtu avots. Bērni sāk saprast, kas ir labi un, kas slikti, piedzīvot labo un ļauno, sajust skaisto un neglīto. Daba ir bērna pirmā estētiskā audzinātāja. Bērns, kurš bērnībā tika mācīts labi rūpēties par apkārtējo pasauli, visticamāk, pieaugušā vecumā ievēros to pašu dzīvesveidu (Смирнова 2019).

Vissvarīgākais nosacījums, lai bērniem radītu humānu attieksmi pret dabu, ir viņu apzināšanās par sevi kā dzīvās dabas daļu. Pirmsskolas vecuma bērnam ir vieglāk noteikt līdzības nekā atrast atšķirības. Tieši viņi ved uz salīdzinājumu ar sevi. Piemēram, dzīvniekam (augam) ir sāpes, tāpat kā man, tas kustas, ēd, elpo - tāpat kā arī mēs.

Apzināti pareiza attieksme tiek attīstīta cieša kontakta un dažādu mijiedarbības veidu starp bērnu un augiem un dzīvniekiem, kas pieejami telpā, pirmsskolas teritorijā un mājās (Рыжова Н.А.2007).

Tāpēc ir ārkārtīgi svarīgi iemācīt bērnam vērot, apbrīnot, priecāties un baudīt dabas pasaules skaistumu, audzināt bērnam novērošanu un zinātkāri, saudzīgu, rūpīgu attieksmi pret dabas objektiem. Ir svarīgi palīdzēt bērnam atklāt priekš sevis apkārtējo dabas pasauli, aktīvi iepazīstinot viņu ar šo pasauli.

1.3 Līdzekļi, kas veicina bērnu interesi par dabu ģimenē

Mūsu dzīve nestāv uz vietas, un kas, ja ne mēs izrādīsim interesi un rūpēsimies par mūsu Zemi. Pienāks laiks, kad mazi bērni kļūs pieauguši, un viņiem būs liela atbildība par dabas likteni. Tāpēc ir ļoti svarīgi jau no jaunākā bērna vecuma attīstīt mīlestības izjūtu pret dabu, cieņu pret visām dzīvajām būtnēm, spēju paredzēt savas uzvedības sekas dabā.

Bērnam vajadzētu saprast, ka daba ir visas pasaules sastāvdaļa, un tur nav „neviena“ upes, nevajadzīgas zāles, nederīgu kukaiņu. Dabā viss ir harmoniski savstarpēji saistīts, posma izjaukšana vienā no ķēdēm draud izjaukt dabisko līdzsvaru.

Bērnu iepazīšana ar dabu ikdienas dzīvē ir saistīta ne tikai ar audzināšanas procesiem, bet arī ar vidi. Novērojumi nodarbībās un ekskursijās tiek veikti ciešā saistībā ar darbu ikdienas dzīvē (Иванова, 2007).

Pastaigas ir labs veids ekoloģiskajai audzināšanai. Tieši pastaigas dod iespēju bērniem vizuāli redzēt ilglaicīgas dabas parādības. Skolotāji pirmsskolas teritorijā iepazīstina audzēkņus ar ikdienas dabas izmaiņām pa gadalaikiem, organizē dažādas spēles ar dabīgiem materiāliem - smiltīm, māliem, ūdeni, ledu utt. Bērni iegūst maņu pieredzi, attīstās zinātkāre, novērošana.

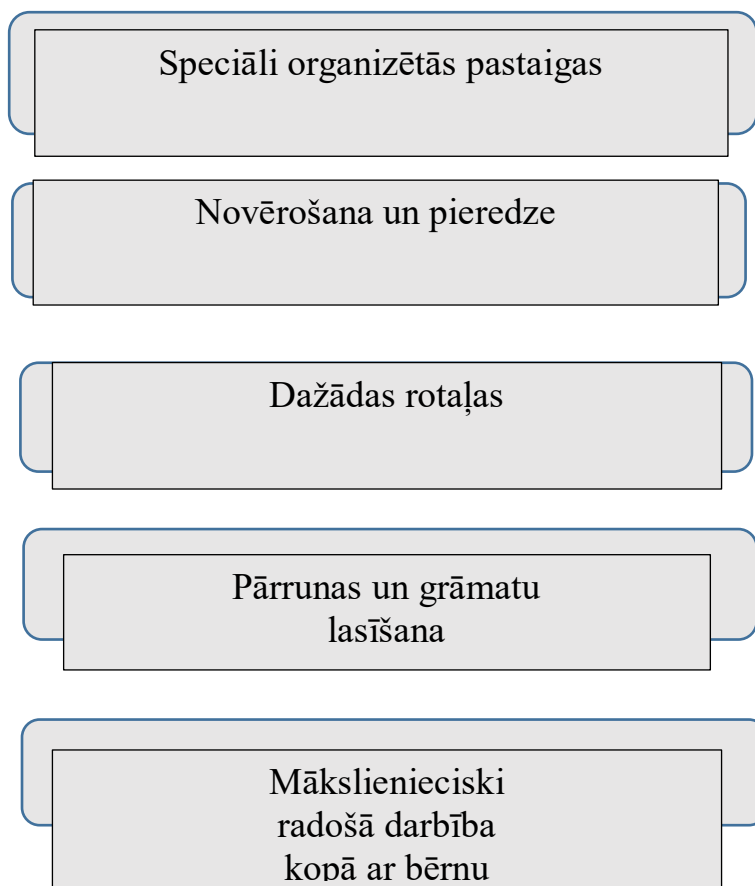
Bērns iepazīstas ar dabas pasauli ilgi pirms tam, kad viņš pirmo reizi saka „mamma”, sāk staigāt, atver pirmo grāmatu. Viņa grabulīši attēlo zivis, uz viņa krūzes un priekšauta ir uzzīmēti zaķēni un cālēni; viņš pamana, ka pirmā dzīvā būtne, kas neizskatās pēc mammas un tēta, ir kaķis, suns, putns, zivs akvārijā (Возмищева, 2017).

T.Vozmisčeva pieminēja savā darbā, ģimenes lomu intereses par dabu veidošanās procesā, un ir vērts atzīmēt sekojošo, ka lielākā daļa cilvēka dzīves notiek ģimenē. To, ko bērns bērnībā iegūst ģimenē, viņš saglabā visu turpmāko dzīvi. Ģimene katram tās loceklim ir noteikta dzīves telpa, varētu teikt - vesela ekoloģiska mikrosistēma, kurā katrs mēģina realizēt sevi un vienlaikus mijiedarbojas ar visiem ģimenes locekļiem. Ģimene bērnam ir sabiedrības modelis, caur kuru viņš ienāk pasaulē.

Ģimenē bērns pirmo reizi apgūst uzvedības normas, attieksmi un jūtas pret sevi un citiem.

Ģimene nodrošina bērnu sākotnējo audzināšanu, fizisko, psiholoģisko un kopumā sociālo aizsardzību un atbalstu (Возмищева, 2017).

Intereses veidošanā par savvaļas dzīvniekiem ieteicams izmantot dažādus vecāku un bērnu mijiedarbības veidus. Tie var būt: (*skat.1 attel.*)

1.att. Formu mijiedarbība, vecākiem un bērniem

Pārrunas un grāmatu lasīšana.

Pirmsskolas vecumā bērna iztēle strauji attīstās, kas īpaši spilgti izpaužas rotaļās un mākslas darbu uztverē. Vecāki bieži aizmirst, ka vispieejamākais, patīkamākais un, bez šaubām, visnoderīgākais no visiem bērnu priekiem ir, kad viņam lasa interesantas grāmatas.

Ir ļoti svarīgi lasīt skaļi grāmatas par dabu un dzīvnieku dzīvi. Iesaistot bērnu lasītā pārrunās, pieaugušie izskaidro nesaprotamus momentus, virza viņa domas un intereses uz augu un dzīvnieku dzīvi. Lai dzejoli, pasakas vai stāstus bērns varētu uztvert ar interesi un to estētiskā ietekme būtu maksimāli palielināta, ir nepieciešams izmantot dažādus izteiksmīgus mākslinieciskās lasīšanas līdzekļus: intonācija, sejas izteiksmes, žesti, bet tajā pašā laikā jāievēro mēra sajūtu (Липина, 2019).

Speciāli organizētās pastaigas.

Lai apmierinātu vēlmi pēc iespējas vairāk uzzināt par apkārtējo pasauli un dabas parādībām, kas piesaista uzmanību, bērni aktīvi iesaistās novērošanas procesā.

Novērojumi - tas ir galvenais priekšstatu veidošanas veids pirmsskolas vecuma bērniem par dabu, tēlainās domāšanas pamats. Priekšstati, kas iegūti novērošanas ceļā, kļūst par pamatu daudzu veidu bērnu aktivitātēm: rotaļām, vizuālajam darbam, darbam dabā, saziņai ar viņu, runai.

Pastaigas laikā jāpievērš uzmanība dabas skaistumam un laika parādībām. Var novērot dzīvnieku uzvedību un augu stāvokli, aicināt bērnus patstāvīgi pamanīt dabas parādības, nosaukt tās un pat izdarīt secinājumus, atbildot uz viņu daudziem jautājumiem. Patiešām, katrs novērojums paplašina un padziļina bērna izpratni par dabisko vidi, dod jaunas zināšanas, modina zinātkāri (Иванова, 2007).

Dažādi rotaļu veidi.

Daudzas dabas zinības didaktiskas spēles. Katrā mājā ir galda drukas spēles, starp kurām var būt "Zooloģiskais loto", "Botāniskais loto". Daudzi vecāki brīvajā laikā laiku pa laikam spēlē šīs spēles saskaņā ar to noteikumiem. Spēles palīdz iegaumēt augu un dzīvnieku nosaukumus, var kopā atcerēties, kur redzējāt šādus augus, kur jūs satikāt šādus dzīvniekus, pārrunāt par to īpašībām un dzīvesveidu.

Mājas apstākļos ar dažāda vecuma pirmsskolas vecuma bērniem ir iespējams spēlēt verbāli- didaktiskas spēles. Tās var būt visdažādākas un labi iederēties dažādās ikdienas situācijās (Токорева 2014).

Mākslinieciski radošā darbība kopā ar bērniem.

Radošums ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā veicināt mīlestību un saudzīgu attieksmi pret dabu. Kad bērns ir otrajā gadā, ejot kopā ar viņu, ir vērts dot viņam kociņu un parādīt, kā var ar to novilkt līniju smiltīs vai sniegā. Roka vēl netiks galā ar zīmuli, bet mājās viņš ar prieku vēros kā zīmē pieaugušais. Pats bērns varēs sākt zīmēt ar otu trešajā gadā. Uz šo laiku var viņam piedāvāt plastilīnu vai pat labāk - mīkstu mālu.

Ar lielu prieku bērni izkrāso attēlotās koku lapas. Var piedāvāt minēt mīklas un uzzīmēt to nozīmi, uzzīmēt noteiktus augus, noteiktus dzīvniekus.

Neatkarīgi no tā, cik daudz mēs ar bērniem runāsim par dabu, par saudzīgu attieksmi pret to, mēs nerasnēsim vēlamo rezultātu, kamēr bērnu nevedīsim dabā, kamēr paši nerādīsim rūpīgo un saudzīgo attieksmi pret to ar savu piemēru (Макарова,2017).

Novērošana un pieredze.

Psiholoģe S.Markova atzīmēja, ka apstākļos, kad pieaugušais organizē kopīgu darbu ar bērnu, nepieciešams dot tam nelielus uzdevumus:

- iesēt zirņu sēklas;
- aplaistīt sīpolu dobi;
- palīdzēt salasīt zemenes;
- ravēt dobi.

Galvenais ir lūgt viņu palīdzēt, tikai darot to ar visu nopietnību, it īpaši tāpēc, ka viņš patiešām palīdzēs ar savu rīcību.

Ir svarīgi pastāvīgi atrasties blakus, paralēli veikt vienu un to pašu uzdevumu. Nepieciešamības gadījumā, pacietīgi atkārt darbību. Nekādā gadījumā nevajadzētu aizrādīt, bet, gluži pretēji, uzslavēt.

Šādu pasākumu laikā notiek mijiedarbība starp pieaugušajiem un bērniem, kas sniedz lieliskas iespējas ne tikai:

- izveidojot saikni starp dabiskās vides apstākļiem un tās iedzīvotājiem, starp dzīvniekiem un augiem, starp cilvēka darbību un dabiskās vides stāvokli,

- saudzīgas attieksmes veidošanās pret dabu, vēlme rūpēties par to un tās iedzīvotājiem.

Jo daudzpusīgāka būs pieeja, jo vairāk iespēju, ka bērniem parādīsies interese par dabu un viņi iemācīsies saudzīgi attiekties pret to (Иванова, 2007).

Audzējot dažādus augus, bērni uzzina, ka dažādos to augšanas un attīstības posmos to izskats un aprūpes vajadzības atšķiras (Маркова, 2017).

Ziemā, kad ir auksts un visur ir sniegs, bērniem ļoti patīk barot putnus. Var mājās maizes atlikumus ielikt maisiņā un iziet pastaigā, kopā ar bērnu barot ar to putnus. Šajā laikā var novērot viņu paradumus un klausīties viņu skaņās.

Rudenī, ejot pa mežu, lasot sēnes un ogas, parādiet bērniem, kā to izdarīt pareizi: nogrieziet sēni ar nazi, nesabojājot micēliju, lai vēlāk sēne vēl izaugtu. Uzmanīgi jālasa ogas no zariem, tos nesabojājot, lai nākamajā gadā būtu vēl ogas. Mežā nedrīkst trokšņot, lai nesabiedēt dzīvniekus (Щукина, 2001).

V.Sinicina savos darbos norādīja, ka darbs ar vecākiem ir viena no svarīgākajām ekoloģiskās audzināšanas formām. Pilnvērtīgs audzināšanas efekts tiek sasniegts, kad pirmsskola un ģimene rīkojas vienā virzienā. Tāpēc darbs ar vecākiem ir viena no vissvarīgākajām ekoloģiskās audzināšanas formām.

Pamatojoties uz šo punktu, vecākiem vajadzētu atcerēties, ka audzināšanas aktivitātes būs efektīvākas tikai tad, ja ģimenē vecāki pastāvīgi un regulāri sazinās ar bērniem.

Nevajag žēlot savu laiku rotaļām ar mājdzīvniekiem, botāniskiem eksperimentiem, labu dzejoļu un stāstu lasīšanai par dabu, pastaigām. Tikai tad bērni arī pieaugušo dzīvē apzināti un rūpīgi izturēsies pret visu dzīvo un nedzīvo uz Zemes.

Bērnu intereses attīstība par dabu sasniedz milzīgu efektu, ja vecāki un pedagogi savstarpēji sadarbojās un ir savstarpēji saistīti, tiek radīts nepieciešamais nosacījums pilnvērtīgai bērna attīstībai.

1.4 Intereses attīstības līdzekļi par dabu pirmsskolā

Emocionālās dabas uztveres pamodināšanas un attīstīšanas procesā liela nozīme ir pedagogu un vecāku attieksmei pret dabu un bērnu interesēm, saistītiem ar viņu. Pieaugušo uzmanība, atbalsts un atzinība veicina gan intereses veidošanos, gan aktivitātes panākumus.

Intelektuālās darbības izpausmes (jautājumi pedagogam) var būt kā pazīmes, pēc kurām var spriest par viņu intereses rašanos par dabu un tās aizsardzību, dalība vides aizsargājošo tēmu apspriešanā nodarbībās un pastaigas laikā, aktīva zināšanu izrādīšana, kā arī gribas izpausmes (vēlme piedalīties aktivitātēs, lai palīdzētu dabai). Pieejamie līdzekļi pirmsskolas vecuma bērnu intereses veidošanā par dabu ir:

- pastaigas un ekskursijas pie dabas;
- fenoloģiskie novērojumi;
- pētnieciskā darba elementu izmantošana;
- noslēpumainu dabas parādību izpēte;

- aktivitātes, lai palīdzētu dabai;
- grāmatu lasīšana un video skatīšana par dabu;
- plānotu un situatīvu sarunu vadīšana par dabu un saudzīgu attieksmi pret to.

Kā arī ir ļoti svarīgi pirmsskolas iestādes grupās izveidot piemērotu mācību priekšmetiski attīstošu vidi, kas paredz mainīgas attīstības telpas izveidi, orientējošo uz iespēju bērniem brīvi izvēlēties materiālus un kopīgās aktivitātēs dalībniekus. Tam vajadzētu būt pieejamam, tas ir, nodrošināt audzēkņiem brīvu piekļuvi materiāliem, līdzekļiem, dabas objektiem. Drošiem, tas ir, visiem tā elementiem jāatbilst prasībām, lai nodrošinātu to lietošanas uzticamību un drošību. Un iekļaut sevi ne tikai dabas stūrī, bet arī izziņas darbības centrā, lai veiktu eksperimentus ar dažādiem materiāliem, dabas parādību un nedzīvas dabas objektu novērošanai (Рыжова, 2008).

A.Makarenko lielu nozīmi piešķir dekoratīvo augu interjeram, un patiešām situācija, kad ekoloģiskās audzināšanas process notiek interjerā bez augu kompozīcijām, akvārijiem, putnu būriem utt. izskatās nenormāli. Interjers, kurā ir ierobežoti iekļauta dabas pasaule, pats par sevi ietekmē personību ar spēcīgu psiholoģisko un pedagoģisko iespaidu. Tikai tā pedagoģiskā vide, kas piesātināta ar piemērotiem stimuliem, rada unikālu noskaņu, pateicoties kurai katrs pedagoga vārds kļūst svarīgāks, nozīmīgāks, pārliecinošāks (Макаренко, 1998).

Savukārt T.Smirnova savos darbos minēja, ka katras pirmsskolas rīcībā jābūt dārzam vai vismaz pagalmam, lai kopā ar bērniem varētu organizēt ziedu un dārzeņu audzēšanu. Attīstošas vides veidošana ir vissvarīgākais pirmsskolas izglītības virziens.

Attīstošā vide rada labvēlīgus apstākļus bērna mācīšanai viņa patstāvīgās darbības procesā: viņš apgūst dabas objektu īpašības un iezīmes, apgūst noteiktas prasmes un iemaņas. Citiem vārdiem sakot, “bērna attīstības vide, kas nodrošina dažādus viņa darbības veidus, kļūst par patstāvīgas darbības pamatu, nosacījumu savdabīgai bērna pašizglītības formai. Tajā pašā laikā attīstās zinātkāre, prāta spējas un komunikācijas prasmes (Смирнова, 2000).

Pēc A.Leontijeva domām, attīstošā vide galvenokārt ir tā, ko rada cilvēks. Daudzu psihologu pētījumos — S.Šackisa, P.Blonskisa, tiek apgalvots, ka pedagoga ietekmes objektam nevajadzētu būt bērnam, ne bērna īpašībām (iezīmēm) un pat ne viņa uzvedībai, bet gan apstākļiem, kādos viņš pastāv:

- ārējie apstākļi – vide;
- apkārtējā vide;
- starppersonu attiecības;
- darbība;

- bērna emocionālais stāvoklis;
- bērna attieksme pret sevi pašu;
- dzīves pieredze;
- uzstādījumi.

Ekoloģiskās audzināšanas un izglītības pamatā ir vadošās ekoloģijas idejas, kas pielāgotas pirmsskolas vecumam: organisms un vide, organismu kopiena un vide, cilvēks un vide.

Ekoloģiskā attīstības vide ir nosacīts jēdziens, kas nosaka īpašas vietas pirmsskolas iestādē, kur dabas objekti tiek grupēti noteiktā veidā un kurus var izmantot pedagoģiskajā procesā bērnu ekoloģiskā audzināšanā.

Ekoloģiskās kultūras pirmsākumu veidošanās ir apzināti pareizas attieksmes veidošanās tieši pret pašu dabu visā tās daudzveidībā, pret cilvēkiem, kuri to aizsargā un rada, kā arī pret cilvēkiem, kas rada materiālas vai garīgas vērtības, pamatojoties uz tās bagātību. Tas attiecas arī uz izturēšanos pret sevi kā pret dabas sastāvdaļu, dzīves un veselības vērtības izpratni un viņu atkarību no vides stāvokļa.

Vide rada sekojošus apstākļus:

- nosacījumi bērna ekoloģiskās kultūras veidošanai;
- ekoloģiski pareizas uzvedības veidošanās dabā, droša gan pašai dabai, gan bērnam;
- nosacījumiem iepazīšanai un saziņai ar tuvākās vides dabu.

Ekoloģiskā vide pirmsskolā, pirmkārt, ir konkrēti atsevišķi ņemti dzīvnieki un augi, kas pastāvīgi dzīvo iestādē un ir pieaugušo un bērnu aprūpē, tajā pašā laikā ir ļoti svarīgi, lai pedagogi un citi pirmsskolas darbinieki pārzinātu katra dabas objekta ekoloģiskās īpašības, viņa vajadzības pēc noteiktiem vides faktoriem, apstākļiem, kādos viņš jūtas labi un attīstās (Догмарова, 2016).

Ekoloģiskās attīstības vide veicina:

1. kognitīvu attīstību;
2. ekoloģisku un estētisku attīstību;
3. bērna veselības uzlabošanu;
4. tikumisku īpašību veidošanu;
5. videi draudzīgas uzvedības veidošanu;
6. dažādu aktivitāšu veidu ekologizāciju.

Pēc S.Nikolajevas, galvenā vides iezīme ir dzīvo dabas objektu ieviešana tajā. Augu valstības daudzveidība pirmsskolas teritorijā, pareiza no ekoloģiskā viedokļa, dabas zonas organizēšana pirmsskolas iestādes telpās veido attīstošu ekoloģisku vidi, kas nepieciešama bērnu audzināšanai. Tieši tāda vide rada apstākļus bērna "Es" tēla veidošanai, ekoloģiskās

apziņas pamatu veidošanai un ekoloģiskās kultūras elementu, jaunu ideju par dabas universālumu un iekšējo vērtību īstenošanai.

Dabas iepazīšanas procesā ir jāiekļauj sekojušie vides komponenti:

- 1) Grupas dabas stūrītis - dažādi istabas augi (uz grīdas, pie sienas, ziedu statīvos) un akvārijs ar ūdens iemītniekiem.
- 2) Atsevišķa dabas telpa pirmsskolas iestādē, telpā varētu būt visdažādākie dzīvnie dabas objekti: lieli augi, dekoratīvi putni būros, dažādi iedzīvotāji lielos akvārijos.
- 3) Ekoloģijas muzejs, kas atrodas atsevišķā telpā - nedzīvas dabas objektu kolekcija, maketi, dabas ainavu un ekosistēmu panorāmas, ģeogrāfiskās kartes, fotogrāfijas, zīmējumi un mākslas darbi par dabas tēmu, kabinets var būt daļa no ekoloģiskā kabineta vai laboratorijas.
- 4) Pirmsskolas iekšēja interjera labiekārtošana: grupas, gaiteni, zāles, kabinetos. Grīdas un sienas augi var būt visur, kur ir labs dabiskais apgaismojums (Николаева, 2006).

N.Rižova izdala jaunattīstības priekšmeta vides elementus, kas ir tradicionāli un netradicionāli pirmsskolas izglītības iestādēm. Tabulā ir uzskaitītas attīstošās priekšmeta vides dažādu elementu funkcionālās lomas un to izmantošana dažādu nodarbību veikšanai. (skat. 3 tsbulu)

3.tabula. Attīstošās priekšmetiskās vides elementi pēc N.Rižovas.

Pedagoģiskās struktūras elementi	Funkcionālā loma	Darba veidi un metodes
Ekoloģiskā telpa	Apmācošā	Ekoloģiskas nodarbības un rotaļas, patstāvīgas spēles dabas stūrītī
Dzīvais stūris	Relaksācijas; izziņas; emocionālās sfēras attīstība; dzīvās dabas kopšanas prasmju apgūšana, saudzīgas attieksmes audzināšana pret to	Novērošana, augu un dzīvnieku aprūpe.
Bibliotēka	Kognitīvā, intereses audzināšana par literatūru	Lasīšana, ilustrāciju skatīšana grāmatās par dabu,

		pārrunas, diskusijas par izlasīto.
Dārzeņu dārzs un dārzs	Darba prasmju audzināšana, estētiskā attīstība, izziņas aktivitātes	Augu kopšana, novērošana; videi draudzīgas kultūras audzēšana, iepazīšanās ar vides drošības noteikumiem.
Muzikālā zāle	Ekoloģiski - estētiskā	Ekoloģisko, folkloras svētku, mūzikas stundu vadīšana
Sporta zāle	Labsajūtu; rotaļu; empātijas attīstība pret dzīvām būtnēm, fiziskā attīstība	Kustīgās rotaļas, vingrinājumi - pārvēršanās par dzīvas un nedzīvas dabas objektiem.
Darba telpa (roku darbs, māksliniecisks)	Darba audzināšana, racionālas dabas pārvaldības prasmes; fantāzijas attīstība.	Amatniecības darināšana no dabīgiem un otrreizējiem materiāliem.

Dažāda veida darbs dabā bērniem sagādā daudz prieka, kas palīdz attīstīties. Darba procesā tiek audzināta saudzīga un efektīva attieksme pret dabu. Darbs paplašina redzesloku un palīdz radīt labvēlīgus apstākļus sensorās audzināšanas problēmu risināšanai. Praksē bērni apgūst augu un dzīvnieku stāvokļa atkarību no viņu vajadzību apmierināšanas, uzzina par cilvēka lomu dabas apsaimniekošanā. Doto saikņu un atkarību asimilācija veicina bērnu attieksmes veidošanos pret darbu; darbs kļūst jēgpilns un mērķtiecīgs.

Pirmsskolas skolotāja ir nozīmīga figūra pedagoģiskajā procesā, ieskaitot pirmsskolas vecuma bērnu izglītību vides jomā. Līdz ar to viens no pedagoga ekoloģiski-pedagoģiskās darbības uzdevumiem būs vecāku izglītošana pirmsskolas vecuma bērnu vides izglītības jautājumos. Vadošai šajā procesā jābūt pieaugušā un bērna darbībai (Рыжова, 2004).

Dažādos pedagoģiskajos rakstos ir ieteiktas vairākas darba formas ar vecākiem, tostarp:

- vecāku sapulces;
- jautājumu un atbildes vakari;

- pedagoģiskie pulciņi;
- atvērto durvju dienas;
- vecāku stūra noformēšana;
- bērnu darbu izstāde;
- jauna vecāka skolas pastāvēšana;
- konsultācijas;
- pārrunas;
- sarakste.

Darbu šajā virzienā var veikt arī šādā veidā: radīt tādas problemātiskas situācijas, lai bērns kopā ar vecākiem varētu atrast atbildi uz tām, veicot vienkāršus elementārus eksperimentus, lasot dabas zinātnes literatūru utt.

Tādējādi, pamatojoties uz iepriekš minēto, mēs varam teikt sekojošo:

- attīstošā vide bērnam nodrošina dažāda veida aktivitātes, kļūst par patstāvīgas darbības pamatu, nosacījumu savdabīgai bērna pašizglītības formai;
- tieša saziņa ar dabu attīstības vidē dod bērniem spilgtākas idejas nekā pieaugušo grāmatas un stāsti;
- bērna mijiedarbību ar dabu organizē un vada pedagogs, tādējādi risinot vairākus uzdevumus, kas veicina apzināti - pareizas attieksmes pret dabu veidošanos;
- pedagogs organizē arī darbu ar vecākiem, jo viņi ir arī pirmsskolas vecuma bērnu vides izglītības dalībnieki, jo pieaugušā attieksme pret dabu, kuru bērns redz, atstāj savu nospiedumu bērna prātā, kalpo par piemēru viņam;
- attīstošās ekoloģiskās vides organizēšana pirmsskolas izglītības iestādēs nodrošina pirmsskolas vecuma bērnu iekļaušanu vides aizsardzībā, kas ir nosacījums ekoloģiskās kultūras veidošanai;
- jebkuru pirmsskolas vecuma bērna darbību, kas nonāk saskarē ar dabu, nosacīti var saukt par vides aizsardzību, jo tās procesā bērni apgūst jaunas zināšanas, apgūst dažādas prasmes, apzinās šīs vai citas darbības nozīmi, tās vietu un lomu dabā;
- indivīda ekoloģiskās kultūras veidošanās un tās izpausme vienmēr ir saistīta ar darba aktivitāti, rotaļu, konstruktīvu, aktivitāti novērošanas procesā.

Tāpēc pirmsskolas vecuma bērnu ekoloģiskajai izglītībai ir liela nozīme attīstošās ekoloģiskās vides izveidošanā pirmsskolā, proti, priekšstatu, zināšanu un prasmju veidošanai un psiholoģisko procesu, paradumu un darbību attīstīšanai, jo tas rada apstākļus dažādu metožu racionālai izmantošanai, organizējot bērna mijiedarbības procesu ar apkārtējo dabu.

Tas dod iespēju saņemt informāciju ar visiem maņu orgāniem, kas atstāj pozitīvu nospiedumu bērna apziņā par novēroto.

2. BĒRNA INTERESES PAR DABU ATTĪSTĪŠANAS LĪDZEKĻI PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS PRAKSĒ: EMPĪRISKAIS PĒTĪJUMS

2.1. Pētījuma metodoloģiskais pamatojums

Izpētot teorētiskos pamatus interešu veidošanai par dabu vecākā pirmsskolas vecuma bērniem un visas psiholoģiskās literatūras analīzi, var secināt, ka bērnu intereses un saudzīgās attieksmes veidošana pret dabu ir eksperimenti. Tieši eksperimenti ir viens no vissvarīgākajiem veidiem, kā iepazīstināt un izglītēt bērnus ar apkārtējo pasauli, kā arī ar dzīvo un nedzīvo dabu. Tieši nedzīvā daba ir svarīga izglītībā par apkārtējo pasauli tāpēc, ka bērni ikdienas dzīvē visbiežāk sastopas tieši ar nedzīvās dabas daļu, tieši tāpēc viņiem parādās liela vēlme uzzināt kaut ko jaunu.

Vecākā pirmsskolas vecuma bērni, darbojoties ar dažādiem materiāliem, piemēram:
- gaiss; stikls; smiltis; sniegs; ūdens utt.;
viņiem parādās lieliska iespēja atklāt sev kaut ko jaunu un atbildēt uz daudziem viņu interesējošiem jautājumiem. Tieši šāda veida zināšanas var kļūt par turpmākās attīstības pamatu.

Interese par dabu ir priekšnoteikums, lai atklātu dabas pasaules noslēpumus, lai īstenotu ekoloģiskās izglītības audzinošās un izziņas funkcijas.

Pamats pareizai un saudzīgai bērna attieksmei pret apkārtējo dabu ir viņa pastāvīgā vajadzība pēc mijiedarbības ar apkārtējo dabu. Izmantojot dažādas metodes, uzdevumus darbā ar bērniem, var realizēt šo mērķi.

Mana pētījuma mērķis ir attīstīt un veidot interesi par dabu vecākā pirmsskolas vecuma bērniem.

Dotā darbā tiks izmantoti sekojoši pētījumu posmi:

1. Bērnu izpēte apmācības sākumā;
 - intereses par dabu attīstības līmeņa novērtējums bērniem pēc 7 rādītājiem.
2. Veidot bērnu interesi par dabu, izmantojot praktiskās nodarbības;
 - demonstratīvi eksperimenti, pētījumi.
3. Bērnu izpēte apmācības beigās;

- rezultātu analīze;
- secinājumi.

4. Darbs ar bērnu vecākiem;

- konsultācijas.

Pedagoģiskā novērošana pirmsskolas iestādē - tā ir viena no metodēm, ko pedagogi un speciālisti izmanto, lai savāktu nepieciešamo informāciju par bērniem. Pedagoģiskā novērojuma nozīme ir nenovērtējama, jo šī metode ļauj pētījumam aptvert pietiekami lielu bērnu skaitu, veikt pētījumus jebkurā izdevīgā laikā un palīdz pētniekam "ieraudzīt" bērnu viņa dabiskajā vidē. Novērošanas procesā pedagogs atzīmē bērnu mijiedarbības īpatnības savā starpā, nosaka interešu mikrogrupu klātbūtni, identificē bērnu tieksmes un radošās vajadzības un daudz ko citu.

Organizējot pedagoģisko novērošanu, liela nozīme ir pareizai pētījumu uzdevumu formulēšanai. Tas ir saistīts ar to faktu, ka veiksmīga izvirzīto mērķa sasniegšana ir atkarīga no viņu lēmuma.

Novērošanas laikā pedagogs var piedalīties procesā, kā arī novērot no malas. Lai raksturotu bērnus un noteiktu bērnu attīstības līmeni pret dabu, pedagogs novēroja bērnus dažādās situācijās; pastaigas laikā, rotaļu laikā, citās aktivitātēs un nodarbībās.

Novērtējums - tas ir process, kurā tiek salīdzinātas zināšanas, prasmes un iemaņas ar programmas prasībām. Novērtējumam ir būtiska loma bērna attīstībā, jo tas nosaka katra bērna individuālo attīstības dinamiku. Novērtējot bērnu, var spriest par bērna attīstību kopumā. Pētījuma sākumā un beigās autore novērtēja intereses līmeni par dabu.

Konsultācija - vecāki tika informēti par pareizu bērnu attieksmi pret dabu, spēju saudzīgi rīkoties ar dzīvām būtnēm, pirmsskolas periodā to var pilnībā īstenot tikai tad, ja darba sistēma pirmsskolā tiek apvienota ar ietekmi uz bērnu ģimenē.

Bērnu iepazīstināšanas procesā ar dabu pirmsskolā tiek izmantotas dažādas metodes;

Novērošana - mērķtiecīga, sistemātiska apkārtējās pasaules objektu un parādību uztvere. Šī ir sarežģīta kognitīvā darbība, kurā tiek iesaistīta uztvere, domāšana un runa, nepieciešama ilgstoša uzmanība. Lai saprastu novēroto parādību, ir būtiska bērna pieredze, zināšanas un prasmes.

Organizējot novērojumus dabā, pedagogs kompleksā atrisina vairākas problēmas:

- Veido bērniem zināšanas par dabu.
- Iemāca novērošanu.
- Attīsta novērošanas prasmes.
- Audzina bērnam estētiskās izjūtas.

Pārrunas - kā metode bērnu iepazīstināšanai ar dabu.

Pārrunas pedagogi izmanto ar dažādiem didaktiskiem mērķiem:

- izraisīt interesi par gaidāmajām aktivitātēm (pirms novērošanas, ekskursijām);
- noskaidrot, padziļināt, vispārināt un sistematizēt bērnu zināšanas par dabu, veidot attieksmi pret dabu.

Katrā sarunā tiek atrisināts bērnu runas attīstīšanas uzdevums.

Pārrunas par dabu ir ierasts sadalīt šādos veidos: iestatījumsa heiristisko un kopsavilkuma.

Verbālā metode - iepazīstinot bērnus ar dabu, izmanto pedagoga stāstu, dabas zinības daiļliteratūras lasīšanu, pārrunas. Ar verbālām metodēm tiek atrisināti vairāki uzdevumi. Zināšanas par dabas parādībām, kas zināmas bērniem, un fakti no dzīvnieku un augu dzīves, kas iegūti novērošanas un darba procesā dabā, tiek konkretizētas, papildinātas un precizētas. Bērni saņem zināšanas par jaunām parādībām un dabas objektiem (piemēram, par plūdiem, par dzīvnieku dzīvesveidu mežā utt.). Verbālās metodes ir jāapvieno ar vizuālajām metodēm, izmantojot attēlus, filmas. Vārds palīdz iedziļināties, izprast dabā pastāvošās saiknes un atkarības. Verbālās metodes sniedz iespēju veidot zināšanas, kas pārsniedz bērnu pieredzi. Ar verbālo metožu palīdzību tiek sistematizētas un vispārinātas bērnu zināšanas par dabu, veidotas dabaszinātņu koncepcijas. Izmantojot verbālās metodes, pedagogs ņem vērā bērnu spēju saprast runu, ilgstošu brīvprātīgu uzmanību un koncentrēšanos uz saturu sniegto ar vārdiem, kā arī spilgta konkrēta priekšstata esamību par konkrētu parādību vai faktu, par kuru notiek pārrunas, precizēšana, sistematizēšana.

Vizuālā metode - mācību mērķis ir audzēkņu vizuāla un maņu iepazīstināšana ar priekšmetisko pasauli, procesiem un parādībām, to dabiskajā formā vai simboliskā atspoguļojumā, izmantojot dažādus zīmējumus, reprodukcijas, diagrammas utt.

Vizuālās metodes veicina mācīšanas vizualizācijas didaktiskā principa ieviešanu, bagātina mācību metodiku, palielina nodarbības efektivitāti un produktivitāti, attīsta novērošanu, vizuāli-figurālu domāšanu, vizuālo atmiņu, uzmanību.

Ekskursija - viena no aktivitātēm bērnu iepazīstināšanai ar dabu. Ekskursijas laikā bērns var dabiskā veidā novērot dabas parādības, sezonālās izmaiņas dabiskā vidē, redzēt, kā cilvēks pārveido dabu atbilstoši dzīves prasībām un kā daba kalpo cilvēkiem.

Ekskursiju - nodarbību priekšrocības ir tādas, ka šeit bērniem ir iespēja redzēt augus un dzīvniekus savā reālajā eksistencē. Ekskursija palīdz veidot bērnos primāros pasaules uzskatu jēdzienus dabā pastāvošajās attiecībās.

2.2 Vecāku pirmsskolas vecuma bērnu intereses par dabu attīstības līmenis

Darbā par bērnu intereses par dabu attīstību kompleksā ir jāizmanto dažādas metodes, pareizi jāapvieno tās savā starpā. Metožu izvēli un to sarežģītības pakāpi izmantošanas nepieciešamību nosaka bērnu vecuma iespējas, audzināšanas raksturs un izglītības uzdevumi, kurus pedagogs atrisina.

Piemēram, zināšanu veidošana par truša dzīvesveidu nav iespējama bez novērošanas, bērni uzzina par istabas augu kopšanas veidiem darba procesā, par sniega un ledus īpašībām - eksperimentu vai rotaļu laikā. Zināšanas par savvaļas dzīvniekiem tiek veidotas, pedagoga lasīšanas vai stāstīšanas laikā.

Dotajā pētījumā tika izmantota novērošanas tehnika.

Novērošana - mērķtiecīga apkārtējās pasaules objektu un parādību uztvere. Tā ir sarežģīta kognitīvā darbība, kurā tiek iesaistīta uztvere, domāšana, runa un uzmanība. Novēroto parādību saprašanā, ir būtiska bērna pieredze, zināšanas un prasmes.

Organizējot novērojumus dabā, pedagogs kompleksā risina vairākus uzdevumus:

- veido bērniem zināšanas par dabu;
- māca novērot;
- audzina estētiskās jūtas.

Dotais darbs notika 6 mēnešu laikā. Pētījumā piedalījās 14 bērni vecākā pirmsskolas vecuma (8 meitenes un 6 zēni) 5-6 gadu vecumā. Bērnu vārdi ir mainīti saskaņā ar konfidencialitātes principu. Turklāt eksperimentā tika iesaistīti 2 pedagogi. Viss darbs ar bērniem tika veidots, ņemot vērā viņu vecuma īpatnības. Papildu darbs tika veikts arī ar bērniem, kuri izrādīja interesi par pētniecisko darbību. Eksperimentālo aktivitāšu organizēšana notika pieaugušo un bērnu partnerības formā, kas veicināja viņu darbības attīstību, patstāvīgumu, spēju pieņemt lēmumus, mēģināt kaut ko darīt, nebaidoties, ka tas izrādīsies nepareizi, izraisīja vēlmi sasniegt mērķi, veicināja emocionālo komfortu, sociālo un kognitīvo darbību attīstību.

Tika izmantoti 7 kritēriji, pēc kurām tika novēroti bērnu attīstības līmeņi dabā (*pielikums 1*):

1. posms. Bērnu izpēte apmācības sākumā.

Mūsu novērojuma sākumā ir jānosaka bērnu attīstības līmenis attiecībā pret dabu, tāpēc novērojumi notika tieši uz ielas, pastaigu laikā, kā arī ar dabu saistīto attīstošo rotaļu procesā. Balstoties uz 7 kritērijiem sarunās laikā gan grupā, gan individuāli, tika atklāts bērna attīstības līmenis pret dabu.

- Gadalaiku noteikšana;
- putnu nosaukumi;
- ūdens īpašības;
- koku un lapu nosaukumi;
- spēja atšķirt kukaiņus;
- sēņu un ogu nosaukumi;
- dzīvnieku nosaukumi.

Uzdodot viņiem noteiktus jautājumus un uzdevumus, atbildes tika ierakstītas tabulā (skat. 4. tabulu).

4.tabula. Rezultātu tabula, kas nosaka attīstības līmeni

3 punkti	Bērns pareizi atbild uz jautājumiem. Izrāda iztēli, atbildot uz jautājumiem.
2 punkti	Bērns izrāda interesi, bet pieļauj kļūdas, atbild uz jautājumiem vienzilbēs.
1 punkts	Bērns nezina dotās pazīmes un viņam ir grūti atbildēt uz jautājumiem.

Izmantotā novērošanas metode tika veikta sekojošā veidā.

Izejot pastaigā ar bērniem, notika pārruna. Skolotāja piedāvāja bērniem kļūt par iedomātiem dārzniekiem, staigājot pa bērnudārza teritoriju un vērojot dažāda veida kokus, katrs no bērniem stāstīja par to, kādus kokus viņi gribētu iestādīt savā dārzā un kāpēc. Tādējādi bija iespējams noteikt, vai bērni izprot, kā izskatās dažādi koku veidi un vai viņi var tos atšķirt vienu no otra. Pēc tam, noskaidrojot, vai viņi atšķir koku veidus, devāmies tieši pie lapām un augļiem. Skolotāja kopā ar bērniem savāca ļoti lielu dažādu lapu kaudzi un atnākot uz savu laukumu, skolotāja deva uzdevumu no visas šīs lielās kaudzes sadalīt lapas pa veidiem, pēc tam skolotāja jautāja katram bērnam to lapu nosaukumus, kuras viņi savāca.

Pēc bērnu zināšanu noskaidrošanas mēs nonācām tieši pie pārējiem kritērijiem. Katram bērnam tika iedota lapa un uzdevums mīklu formā, kurā tika lūgts savā laukumā atrast norādīto kukaini, nosaukt to, aprakstīt un pastāstīt, ko viņi tieši zina par šiem kukaiņiem.

Attīstošās nodarbības, kas saistītas ar dzīvnieku un dažāda veida putnu zināšanām, notika arī grupas telpās. Katram bērnam tika piešķirtas 3 dažādi attēli, kuros attēloti dažādi gan savvaļas, gan mājas dzīvnieki, kā arī putnu sugas. Katram bērnam tika dota iespēja runāt uz “iedomātas skatuves”. Kā inventārs tika iedots rotaļlietu mikrofons, kurā viņi runāja par šīm attēliem, kuri tika piešķirti tieši viņiem. Bērni centās spilgti aprakstīt, kā dotais putns izskatās, noskaidrot vai tie ir gājputni vai nē, viņiem īsti neizdevās tikt galā ar šo uzdevumu, taču daudzi no viņiem ļoti centās.

Nākamajā dienā skolotāja piedāvāja bērniem spēlēt sēnotājos, izmantojot iepriekš sagatavotu papīra inventāru dažādu sēņu veidā. Bērni tika sadalīti komandās un tika izsniegts grozs. Visās grupas telpās, ieskaitot guļamistabu un vannas istabu, tika paslēptas "Sēnes", gan ēdamas, gan neēdamas. Bērnu uzdevums bija atrast 5 dažādas ēdamās sēnes, kā arī nosaukt tās.

Pārnākot no pastaigas, tika izspēlētas dažādas didaktiskas spēles, kas saistītas ar gadalaiku zināšanām, un katrs no bērniem nosauca viņu iezīmes, atsaucot atmiņā dažādus dzejoļus, un pēc bērna vēlmes to varēja izstāstīt. Pārsteidzoši, ka bērniem bija interese atsaukt atmiņā dzejoļus, kas saistīti ar šo tēmu, protams, daudzi bērni atkārtoja pēc citiem bērniem, bet bija arī tādi, kas īpaši izrādīja iniciatīvu.

Pēc šāda veida spēles skolotāja piedāvāja bērniem nedaudz atpūsties, apsēsties uz paklāja un mazliet pārrunāt par gadalaikiem. Izmantojot tabulu, kurā attēloti gadalaiki, dienas un nedēļas, bērni, izmantojot tabulu, atbildēja uz uzdotajiem jautājumiem (*skat. 2. pielikumu*).

- kāds gada laiks ir tagad?
- kādas ir katras sezonas raksturīgās iezīmes?
- kādi mēnešu nosaukumi ir katrai sezonai?

Tālāk kā vizuāls inventārs bērniem tika piedāvātas 3 glāzes, kurās atradās: ledus, verdošs ūdens un parasts dzeramais ūdens.

Kā arī bērniem tika uzdoti jautājumi par ūdens īpašībām:

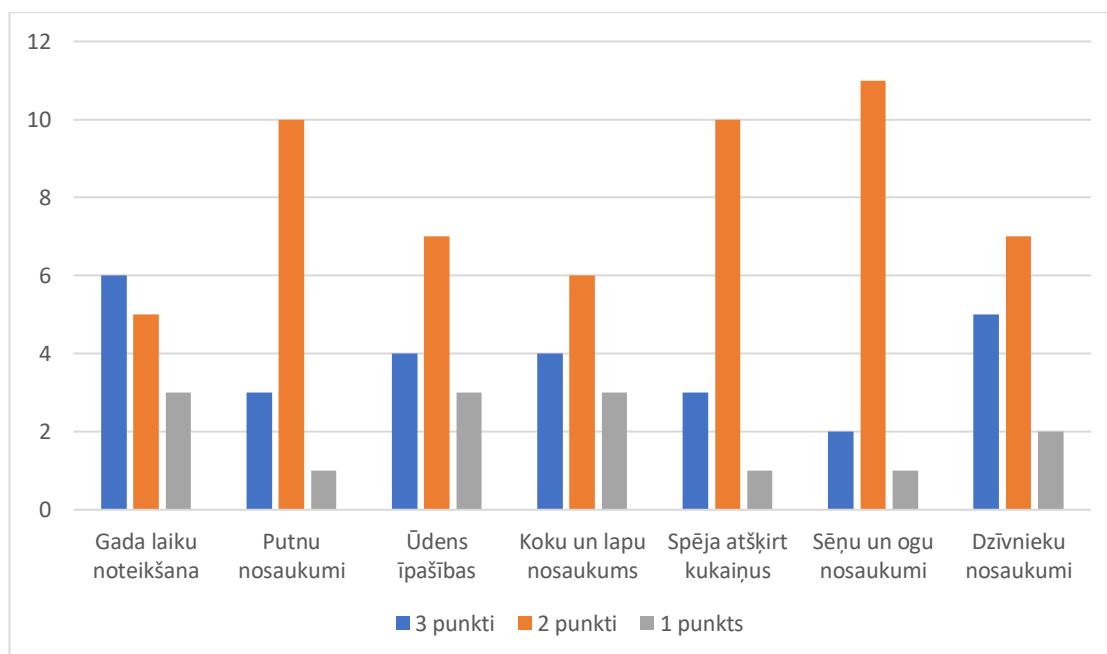
- bērni, kad ārā salst, kas notiek ar ūdeni?
- sasalst un pārvēršas ledus gabaliņos.
- kādi malači, un kas man var pateikt, kāpēc no šīs ūdens glāzes ir redzams tvaiks?
- (bērni ilgi domāja, bet atbildēja, ka tvaiks parādās, kad ļoti karsts ūdens).

Bērnu novērošanas procesā, ar mērķi noskaidrot interešu attīstības līmeni tika reģistrēti un novērtēti vecākā pirmsskolas vecuma bērnu izveidota interese par dabu,- parametri sekojošā tabulā (*skat. 5. tabulu*).

5.tabula. Bērnu zināšanu līmenis apmācības sākumā.

Bērna vārds	Gada laiku noteikšana	Putnu nosaukumi	Ūdens īpašības	Koku un lapu nosaukums	Spēja atšķirt kukaiņus	Sēņu un ogu nosaukumi	Dzīvnieku nosaukumi	Kopējais punktu skaits
Vadims	2	2	2	1	2	2	3	14
Liza	3	2	3	3	2	2	3	18
Artjoms	2	2	2	3	3	3	3	18
Aleks	2	2	1	1	2	2	2	12
Dima	2	3	1	2	2	2	1	13
Maša	3	3	2	2	2	2	2	16
Daša	3	2	3	3	2	2	2	17
Katja	3	2	2	2	2	2	2	15
Žeņa	3	2	3	3	2	2	2	17
Igors	1	2	1	1	2	1	2	10
Soņa	1	1	2	2	1	2	1	10
Juļa	3	3	3	3	3	3	3	21
Egors	1	2	2	2	3	2	3	15
Katja R	2	2	2	2	2	2	2	14

Diagnostikas rezultāti, kuru pamatā ir novērojumi pētījuma pirmajā posmā uzrādīti 2.attēlā (sk. 2. att.).

2.attēls. Bērnu zināšanu līmenis apmācības sākumā.

Analizējot pētījuma pirmo posmu, lai iegūtu līmeni apmācības sākumā, tika izdarīts šāds secinājums. Vērtējot bērnu zināšanas par dabu pēc dotiem kritērijiem, var noteikt, ka bērnu zināšanas par dabu ir salīdzinoši zemas, bet lielākā bērnu daļa centīgi un ar lielu interesi attiecās

pret šīm aktivitātēm, neskatoties uz to, ka viņiem ne vienmēr izdevās atbildēt uz jautājumiem un aktīvi piedalīties nodarbībās.

Maksimālais punktu skaits ir 21. No tiem tikai viens bērns lieliski tika galā ar visiem uzdevumiem, kā ir arī divi bērni, kuri ļoti slikti atbildēja uz jautājumiem un uzdevumiem. Kā izrādījās, bērniem visgrūtākā tēma ir ūdens īpašības un zināšanas par dažāda veida sēnēm. Tikmēr gadalaiku tēma un dzīvnieku nosaukumi bērniem izrādījās visinteresantākā un vieglākā tēma.

Bērnu novērošanas procesā var stingri apgalvot, ka galvenā bērnu problēma ir neliels vārdu krājums un kautrība. Pēc bērnu sejas izteiksmēm bija skaidri redzams, ka viņiem ir liela interese novērot kukaiņus caur palielināmo stiklu, visā grupas telpā meklēt sēnes no papīra utt. , bet, tiklīdz nodarbība nonāca tieši līdz pārrunām, daudziem bērniem uzreiz pazuda entuziasms, viņi nevarēja pilnībā izteikt domu par to, ko viņi gribēja pateikt.

Skolotāja pievērsa uzmanību uz to, ka šīs grupas meitenes izrādīja lielāku interesi un atbildēja uz uzdotajiem jautājumiem, uzdevumiem, visur aktīvi piedalījās un atbildēja pēc iespējas pareizāk. Tādējādi vairāki zēni ar interesi visur piedalījās, bet nezināšanas dēļ viņi nespēja pareizi atbildēt uz daudziem jautājumiem.

Apkopojot iepriekš minēto, mēs esam apstiprinājuši nepieciešamību pēc īpaša darba ar pirmsskolas vecuma bērniem, kura mērķis ir bērnu garīgā attīstība. Pamatojoties uz pirmās daļas datiem, kas atklāj bērnu eksperimentēšanas metodes efektivitāti pirmsskolas vecuma indivīda garīgo darbību metožu un kognitīvo īpašību veidošanā, nākamajā daļā mēs atklāsim pirmsskolas vecuma bērnu garīgās attīstības darba iezīmes, izmantojot eksperimentālo darbību.

Vecākā pirmsskolas vecuma bērnu diagnostikas rezultātu analīze parādīja, ka kognitīvās intereses par dabu, vajadzībām un kognitīvajām interesēm attīstība bērnu grupā ir nedaudz zemāka. Autore uzskata, ka pirmsskolas vecuma bērniem ir jāattīsta kognitīvās intereses un kognitīvā darbība, izmantojot ekoloģiski-attīstošo vidi.

2.3 Darbību kopums, izmantojot eksperimentus vecākā pirmsskolas vecuma bērniem

Mīlestību un saudzīgu attieksmi pret dabu ir jāaudzina jau no agras bērnības, un jāaudzina caur to zināšanu praktiskā pielietojumā. Tāpēc pirmsskolas iestāžu loma bērnu ekoloģiskā izglītībā ir tik liela. Sestajā dzīves gadā bērni gūst lielus panākumus, apgūstot zināšanas par dabu. Viņi apgūst ne tikai faktorus, bet arī diezgan sarežģītas likumsakarības, kas

ir dabas parādību pamatā. Ir milzīga loma radošiem eksperimentiem šo zināšanu apgūvē. Eksperimentālais darbs izraisa bērna interesi par dabas izpēti, attīsta runu, garīgās darbības (analīze, sintēze, klasifikācija, vispārināšana), stimulē kognitīvo darbību un zinātkāri, aktivizē praktiskā materiāla uztveri ar dabas parādību iepazīšanu, ar matemātikas zināšanu pamatiem ar ētikas noteikumiem sabiedrības dzīvē.

Mēs esam izvēlējušies virkni eksperimentu, kurus izmantojām darbā ar vecākā pirmsskolas vecuma bērniem, lai attīstītu bērnu interesi un zināšanas par dabu.

Ar vizuālās metodes izmantošanu uzdevumu veikšanas laikā tika noskaidrots, ka bērni nodarbībās dod priekšroku didaktiskām spēlēm un rotaļu veidu uzdevumiem. Līdz ar to interese veidošana par dabu tika veikta, izmantojot spēļu metodes: didaktiskās spēles, spēļu situācijas un uzdevumus. Tam tika izstrādāta uz ekoloģiju orientētu didaktisko spēļu sistēma, lai vecākā pirmsskolas vecuma bērnus iepazīstinātu ar dzīvās dabas daudzveidību, kas tika iekļauta ilgtermiņa plānošanā.

Darba formējošā daļā zināšanu par dabu asimilēšanai bērniem tika nodrošināti aizraujoši eksperimenti, izglītojošas filmas, attīstošās spēles un plānotie eksperimenti.

2. posms. Attīstīt bērnu interesi par dabu, izmantojot praktiskas nodarbības.

Ūdens īpašību izpēte

Pamatojoties uz iegūtajiem rezultātiem, izvirzījām šādus uzdevumus un mērķus:

Eksperimentālā darba mērķis ir veidot bērnos izpratni par ūdens pamatīpašībām un ūdens nozīmi dabā un cilvēka dzīvē.

Uzdevumi:

- 1) iepazīstināt bērnus ar ūdens pamatīpašībām: caurspīdīgums, formas, garšas un smaržas trūkums, spēja šķīdināt, sasalt un būt gāzveida stāvoklī;
- 2) attīstīt bērnos kognitīvo un pētniecisko darbību prasmes un spējas: novērot, analizēt situāciju, izcelt būtisko, vispārināt, veidot runas izteikumus, izdarīt secinājumus un iegūtās zināšanas izmantot praksē.

Šis pētījums tika veikts nedēļas laikā, bērni uzskatāmi pētīja ūdens īpašības un tā iespējas.

Bija nepieciešams:

- dzeramais ūdens;
- ledus veidnes.

Eksperiments ar ledu - "Ledus".

Uzskatāmajam piemēram skolotājs atnesa ledu, vaicājot bērniem, kas tas ir? Uz ko viņi visi uzreiz atbildēja, ka tas ir ledus, bet uz jautājumu "kas ir ledus?" pusei bērnu bija grūti atbildēt, tad:

Kopā ar bērniem ledus veidni piepildījām ar ūdeni un ievietojām to saldētavā. Nākamajā dienā izņēmām ledu un izspiedām to no veidnes blodā:

- "Paskaties, kā ūdens ir sasalis - tas ir kļuvis auksts un ciets." Paņemiet ledu gabalu un sasildiet to plaukstā: "Ak, cik auksts ledu gabals! Bet plauksta ir silta - paturēsim to plaukstā. Skaties, ūdens pil - šis ledu kūst un atkal pārvēršas ūdenī. "

Pēc dotā eksperimenta skolotājs vēlreiz uzdeva tos pašus jautājumus, pēc kuriem visi bērni viegli atbildēja, ka ledu ir ūdens īpašība (*skat. 3. pielikumu*).

Nākamajam eksperimentam, mums bija nepieciešams:

- nedaudz mitrs diegs;
- ledu gabaliņš.

Tad nākamajā dienā skolotāja uzaicināja bērnus spēlēt ledu makšķerēšanu, bet sākumā skolotāja teica, ka makšķeru vietā mēs izmantosim parastu diegu.

Ledus makšķerēšana

Skolotāja iedeva savās rokās diegu (vispirms labāk to samitrināt ar ūdeni) un paskaidroja, ka bērnu uzdevums ir noķert ledu ar šo makšķeri bez roku un citu ierīču palīdzības.

Izņemiet ledu gabalu no ledusskapja. Cik ātri vien iespējams, kamēr ledu ir pilnīgi sauss un nekūst, pieskarieties tam ar diegu un pusminūti turiet uz ledu gabala - tas sasilst, un ledu gabalu varēs izvilkt ar diegu, kā zivis no ūdens.

1. Noliekam mitru diegu uz ledu gabaliņa.
2. Pēc trīsdesmit sekundēm paceļam ledu gabaliņu ar šo diegu.

Bērni ar lielu izbrīnu vēroja, kā tas izdevās, un skolotāja paskaidroja, ka tas notiek tāpēc, ka ledu ir ļoti auksts. Uz tā virsmas temperatūra ir zemāka par 0 grādiem. Un ūdens uz mitra diega sasilst no saskares ar ledu. Bet tas jādara ātri: kamēr ledu ir sauss. Tiklīdz tas nedaudz izkūst, tas tiks pārklāts ar plānu ūdens plēvi, kuras temperatūra vairs nav pietiekama, lai diegs piesaltu (*skat. 4. pielikumu*).

"Ūdens ir dzidrs, bez garšas"

Pēc eksperimenta ar ledu skolotāja uzdeva bērniem jautājumus:

- Kādā krāsā ir ūdens?
- Vai ūdenim ir garša?

Bērni bez vilcināšanās atbildēja uz jautājumiem, taču atbildes bija atšķirīgas, un mēs nolēmām veikt vēl eksperimentus, lai bērni veidotu vienotu viedokli par šiem jautājumiem.

Darba gaita:

Bērnu priekšā ir divas glāzes: viena ar ūdeni, otra ar pienu. Vienā glāzē ielieciet gliemežvāku, bet otrā - karoti. Kurā no glāzēm tās ir redzamas un kurā nav? Kāpēc?

Bērnu priekšā ir piens un ūdens. Mēs redzam gliemežvāku glāzē ar ūdeni, bet ne glāzē ar pienu.

Pēc tāda uzskatāmā eksperimenta paši bērni secināja, ka ūdens ir caurspīdīgs, bet piens nav.

Darba gaita:

Aicināt bērnus ar aizvērtām acīm un caur salmiņu nogaršot ūdeni. Vai ūdenim ir garša? Salīdzinājumam iedot bērniem nogaršot sulu. Ja viņi nav pārliecināti, bērni vēlreiz pagaršo ūdeni. Aicināt bērnus paostīt ūdeni un pastāstīt, kā tas smaržo. Ostīt, līdz bērni būs pārliecināti, ka nav smaržas. Tomēr jāuzsver, ka ūdenim no krāna var būt smarža, jo to attīra ar speciālām vielām, lai tas būtu drošs mūsu veselībai.

Bērni paši izdarīja secinājumu, ka ūdenim nav krāsas, garšas vai smaržas.

Tvaiks – tas arī ir ūdens

Glāzē ielej karstu ūdeni. Novēro, kas notiek?

-Tvaiks paceļas virs ūdens virsmas glāzē. Kas ir nepieciešams, lai izveidotos tvaiks? Ir nepieciešams sildīt ūdeni līdz vārīšanās temperatūrai, lai uz virsmas parādās burbuļi. Lai pierādītu, ka tvaiks ir arī ūdens, virs tvaika jānovieto stikls. Uz tā parādīsies ūdens pilieni.

Bērni ar interesi vēroja un atbildēja, ka tvaiks ir arī daļa no ūdens. Daži bērni pat minēja vairākus piemērus, kur redzēja tādu ūdens iztvaikošanu.

Gadalaiku izpēte

Pieaugušajiem šķiet, ka gadalaiku zināšana ir vienkārša, dabiska un acīmredzama. Bet bērnam tāds jēdziens kā gadalaiki nešķiet vienkāršs un skaidrs. Bērns skaidri neizprot, kas ir ziema, pavasaris, vasara un rudens, jo pie tā nevar pieskarties un sajūst. Un, kā izrādās praksē, ne vienmēr ir iespējams izskaidrot tādu parādību kā gadalaiki un ar pirmo reizi atcerēties to mēnešus bērniem arī ne vienmēr izdodas.

Bērniem dotajā vecumā ir zināšanas par gadalaikiem, viņi var noteikt pazīmes, pateikt, ko var darīt vasarā un ko ziemā, taču galvenā problēma ir tā, ka daži bērni jauc to kārtu un ne visi bērni zina gadalaiku mēnešus.

Mērķis: veidot vecākā pirmsskolas vecuma bērniem laika priekšstatu tiešo izglītojošo darbību laikā.

Veicot formatīvo eksperimentu, mēs izvirzījām sekojošus mērķus:

- 1) nodarbību atlase laika priekšstata veidošanai vecākās pirmsskolas grupas bērniem;
- 2) apgūt gadalaiku secību un to mēnešus.

Strādājot ar pirmsskolas vecuma bērniem, nodarbībās un rotaļu aktivitātēs var izmantot mīklas. Mīklas mudina bērnu novērot, pārdomāt un izziņāt. Mīklu risināšana prasa aktīvu domāšanas, meklēšanas darbību.

Mīklas izklaidējošā forma padara mācīšanos par interesantu un aizraujošu, dod iespēju bērnu viegli un neuzkrītoši apmācīt leksisko un gramatisko valodas līdzekļu lietošanā.

Attīstošās mīklas

Sākotnējā bērnu zināšanu attīstības posmā bērniem tika dotas mīklas gadalaiku noteikšanai (*skat. 5. pielikumu*).

С деревьев сыплются монетки

От сильного дождя и ветра.

Я подниму десять монет

И соберу большой букет. (Осенние листья)

Muzikālā minūte

Tālāk, nelielai izklaidei, bērniem tika atskaņots muzikālais pavadījums, kurā dziesmas formā varēja labāk iegaumēt gadalaikus un to mēnešus. Pēc noklausīšanās daudzi bērni dziedāja šo dziesmu un tāpēc iegaumēja mēnešu secību.

Jautājot bērniem par to, kāds ir viņu mīļākais gadalaiks, lielākā daļa atbildēja, ka viņi mīl vasaru, un skolotāja piedāvāja viņiem veikt eksperimentu, parādot, kā darbojas gadalaiku maiņas princips.

Četras sezonas. Darba gaita

Skolotāja ienes globusu; rodas jautājums, kas tas ir. Paskaidro, ka globuss ir mūsu planētas Zeme makets, kas kopā ar citām planētām un Saules zvaigzni ir Saules sistēmas sastāvdaļa. Kopā ar bērniem un personāžu pēta globusu, iezīmē bērnu dzīvesvietu.

Uzstāda un ieslēdz galda lampu un lūdz bērnus pagriezt globusu: Zeme griežas ap savu asi, un notiek dienas un nakts maiņa, un vēl Zeme griežas apkārt Saulei. Skolotāja noņem globusu paliktņa, demonstrē Zemes griešanos ap Sauli tās orbītā; pārliecinās, ka atzīmētā bērnu dzīvesvieta ir vērsta pret Sauli. Jautā, kādu iezīmi viņi pamanīja, pagriežot globusu. Mūsu planēta tuvojas Saulei, tad attālinās no tās.

Kad Zeme ir tuvu Saulei, pienāk vasara, saules gaisma viegli sasilda mūsu planētas virsmu. Zemes griešanās laikā šis attālums palielinās, un kļūst vēsāks, nāk rudens un vislielākajā attālumā atnāk ziema. Tad mūsu planēta, griežoties, atkal tuvojas Saulei, un atnāk pavasaris. Skolotājas stāstu pavada demonstrējums; var piedāvāt bērniem patstāvīgi griezt globusu, organizējot "gadalaiku maiņu uz planētas".

Izmantojot uzskates izpētes metodi, bērniem kļuva vizuāli skaidrs, kā notiek šī gadalaiku maiņa, un, pateicoties mūzikas pavadījumam dziesmas formā, bērni savā galvā iegaumēja melodiju, kurā pareizā secībā tika atveidoti gadalaiku mēneši.

Sēņu valstības izpēte

Tālāk atklājot vecākā pirmsskolas vecuma bērnu zināšanas par sēnēm, mēs varam apgalvot, ka diemžēl šo tēmu viņi pārzina vismazāk, tāpēc šīs tēmas izpēte prasīja visvairāk laika.

Mērķis: apstākļu radīšana bērnu kognitīvo un radošo spēju attīstībai izglītības **projekta** īstenošanas procesā, priekšstata veidošanās vecākā pirmsskolas vecuma bērnu vidū par **sēņu** pasaules daudzveidību.

Uzdevumi:

- 1) veidot bērnos priekšstatu par sēņu pasaules daudzveidību (ēdamas, neēdamas, to struktūru un augšanas vietas);
- 2) veidot bērnu priekšstatu par sēņu nozīmi dabā; cilvēka dzīvē, medicīnā;
- 3) uzzināt, no kurienes nāk sēņu nosaukumi, uzzināt sēņu uzbūvi, kā aug, kāpēc tās nepieciešamas dabā, vai tās ir noderīgas vai kaitīgas cilvēkiem.

Pamatposms:

- pārrunas par sēnēm (*skat. 6. pielikumu*);
- Kognitīvā spēle ar bērniem "pasaki man priekšā vārdu" (*skat. 7. pielikumu*);
- Filmas "**Sēņu valstība**" skatīšana;
- didaktiskās spēles;
- lasīšana un atstāstīšana В. Катаева „**Грибы**“.

Kognitīvā spēle “Pasaki priekšā vārdu”.

Spēles procesā, minēšanas laikā skolotāja rādīja attēlus ar nepieciešamo sēņu attēlu.

Этот гриб живет под елью, под ее огромной тенью. Мудрый бородач-старик, житель бора..(Боравик)

Я в красной шапочке расту среди корней осиновых. Меня увидишь за версту, зовусь я (подосиновик)

Didaktiskā spēle “Grozs ar sēnēm”

1. Spēles gaita

Bērni sēž aplī, padot grozu ar sēņu attēliem. Rindas kārtībā viņi izņem sēni, nosauc to un saka, vai tā ir ēdama vai neēdama. Piemēram: "Šī ir mušmire - tā ir neēdama."

Piezīmes: mācoties spēlēt, jāņem attēlus kuru izskats un nosaukumi ir visvairāk atmiņā paliekoši (baravikas, gailenes, mušmire). Attēlus ar tāda paša veida sēnēm atkārtoti 2-3 reizes.

Didaktiska spēle “Sēņotāji”

2. Spēles gaita

sēņu attēli (katrs sēņu veids - 2 attēli, attēlu skaits pēc spēlētāju skaita) atrodas apla centrā. Bērni iet pa apli ar vārdiem: "Viens, divi, trīs - jebkuru sēni ņem!" Viņi ņem jebkuru attēlu, bērni ar vienādiem attēliem veido pāri un nosauc savas sēnes.

Piezīme: var sarežģīt spēli: katram sēņu veidam ir trīs attēli, un pēc tam bērni tiek apvienoti trīs cilvēku grupās ar vienām un tām pašām sēnēm (spēlētāju skaitam jābūt trīsreizējam).

Pēc dotām spēlēm zināšanu līmeņa sēņu jomā attīstīšanā, bērni, kas nāk uz pirmsskolu, pastāvīgi stāstīja par to, kādas sēnes viņi redzēja ārpus pirmsskolas teritorijas.

Dažādu kukaiņu veidu izpēte

Lielākā daļa mūsdienu bērnu reti mijiedarbojas ar dabu. Tāpēc mūsu projekta mērķis ir virzīts uz to, lai mēs iemācītos mīlēt un rūpēties par apkārtējo pasauli. Šo darbu ir jāsāk ar senākajiem mūsu planētas iedzīvotājiem — kukaiņiem.

Kukaiņi ir mūsu dabas brīnums. Viņu pasaule ir unikāla un ļoti trausla. Šīs mazās radības dzīvo praktiski visur. Viņi lieliski panes karstumu un aukstumu, saglabā dzīvību pēc sasalšanas un atkausēšanas. Viņi ir pievilcīgi un pārsteidzoši, tie ir mazi pamanāmi sava mazā izmēra un daudzveidības dēļ, mūsu zināšanas par viņiem diemžēl ir ļoti vājas, taču to ietekme uz mūsu dzīvi ir milzīga.

Apstājieties, paskatieties apkārt. Jebkurš kukainis, neatkarīgi no tā lieluma un lomas dabā, rūpīgi izpētot, izrādās bezgala interesants un aizraujošs. Cilvēki ir sacerējuši daudz dzejoļu, pasaku, mīklu un dziesmu par šīm apbrīnojamajām radībām. Nevajag baidīties no viņiem, viņus vajag saudzēt un mīlēt.

Dotā pētījuma mērķis: iepazīties ar **kukaiņu** pasauli, atrast to nozīmi dabā.

Uzdevumi ir:

- sniegt bērniem zināšanas par kukaiņiem;

- iepazīstināt ar kukaiņu pasaules daudzveidību.

Bērniem ir jāapgūst:

- kukaiņu dzīvesveidu;
- ko viņi ēd;
- kukaiņu maskēšanu;
- to struktūra (galva, ūsas, spārni, sešas kājas vai astoņas zirneklim);
- kur viņi dzīvo (aliņa, bišu strops, dobums, skudru pūznis);
- viņu kaitējums un ieguvums.

Leksika

Bērna vārdu krājumu ir jāpapildina ar sekojošiem vārdiem:

- kukaiņu nosaukumi;
- spārni, rumpis, kājas, ūsas, acis, snuķītis, dzelonis; sisina, dūc;
- lido, plīvo, rāpo, lec, sūc.

Aplikācija no lielo sēklu un graudu “Taurenis”

Kā jūs zināt, rudens ir ražas laiks, tas nozīmē, ka ir daudz dažādu sēklu un graudu, kuri tiko novāktas no laukiem. Tāpēc aplikācija, kas izgatavota no sēklām, būs lieliska iespēja interesantam darbam, kuru var ne tikai nosūtīt uz radošo prasmju konkursu, bet arī uzdāvināt radiniekiem un draugiem.

Attēlu izlikšanai no sēklām un graudiem ieteicams izmantot kartonu. Tādām darbam papīrs nav paredzēts, jo tas stipri locīsies zem dabisko materiālu svāra (*skat. 8. pielikumu*).

Spēle “Ceturtais liekais”

Muša, skudra, *strazds*, bite.

Spāre, vabole, kāpurs, *suns*.

Zirneklis, balodis, zīle, žagata.

Taurenis, *zirneklis*, muša, ods.

Muša, kode, bite, *kāpurs*.

Izveidojiet teikumu no vārdiem:

- Цветок, села, на, бабочка.
- По, ветка, ползает, гусеница.
- Листок, под, жук, спрятался.
- Червяк, из, выползает, земля.
- Через, перепрыгнул, кузнечик, кочка.
- Паутина, муха, в, попалась.

Mini mīklas

Летит – кричит; сядет – молчит;

Кто его убьёт – свою кровь прольёт. (*Комар*)

Чёрен – да не ворон, рогат – да не бык,

Шесть ног без копыт. (*Жук*)

Мы – лесные жители, мудрые строители.

Из иголок всей артелью строим дом себе под елью. (*Муравьи*)

На лугу живет скрипач, Носит фрак и ходит вскачь. (*Кузнечик*)

Darbs pie šī rādītāja veicināja konkrētu zināšanu uzkrāšanu par kukaiņiem un to konkrēto priekšstatu par kukaiņiem, ļāva bērniem izveidot interesi par seškājainiem mazuļiem. Projekts palīdzēja bērniem aktīvi un ieinteresēti piedalīties pētniecības pasākumos; iemācīties patstāvīgi uzdot jautājumus, izvirzīt uzdevumus, tos risināt un ar skolotājas palīdzību nodibināt cēloņu un seku attiecības.

Koku un lapu izpēte

Tālāk tika izskatīta un pētīta tēma par dažāda veida kokiem un to lapām, jo, ja daudzi bērni varēja noteikt, kāds koks atrodas viņu priekšā, tad ar lapām jaucās.

Mērķis: nostiprināt zināšanas par zināmiem kokiem, to lapu formu, lapu nozīmi kokam.

Uzdevumi:

- iemācīt bērniem atpazīt un atšķirt kokus tuvākajā apkārtnē pēc ārējām pazīmēm;
- veidot izpratni par koka pamatvajadzībām gaismā, ūdenī un gaisā augšanas un attīstības procesā.

Lapu struktūras pētījums ar palielināmo stiklu

Vispirms izskatīsim kātiņu - tā ir tā daļa, kas savieno lapu ar zaru. Izskatiet tagad lapas augšējo virsmu. Redzat dzīslas - plānas caurulītes. Kas iet no lapas kāta cauri visai lapai. Tās absorbē saules gaismu un tāpēc vienmēr ir tumšākas nekā lapas apakšpuse. Pārlicinieties paši, pagriezāt lapu un pārbaudāt tās apakšējo virsmu. Aplūkojiet lapas malu. Lapas augšdaļa var būt asa vai apaļa. Paskatieties un pastāstiet, kāda tā ir jūsu lapai.

Pētījums “Kāpēc koku lapa ir zaļa”

Paņemiet koka lapu un ievietojiet to baltā auduma gabalā, kas salocīts uz pusēm. Tagad ar koka kluci stipri paklapējiet lapu caur audumu. Ko jūs ieraudzījāt eksperimenta laikā? Uz auduma parādījās zaļi plankumi. Tā ir zaļa viela no lapas, kura nokrāso to zaļā krāsā. (Šim eksperimentam labāk ņemt istabas augu sulīgas lapas).

Kad pienāk rudens un kļūst vēsāks un mazāk saulains laiks, šī zaļā viela pakāpeniski samazinās, līdz tā pilnībā izzūd. Tad lapa kļūst dzeltena vai ... kādā krāsā koku lapas ir rudenī? Oranžas, sarkanas, brūnas.

Didaktiskā spēle “Zaļā pasaule”

Bērni sniedz atbildes uz pieaugušo jautājumiem.

- Kuram augam ir stumbrs? (Kokam).
- Kādi augi aug zemu? (Zālaugu augi, zāle).
- Uz kā aug koku un krūmu lapas? (Uz zariem).
- Un zālei un ziediem? (Uz kāta vai tieši blakus).
- Kādos augos putni ligzdo? (Kokos, dažreiz krūmos).
- Kādu augu daļu bites un tauriņi mīl visvairāk? (Ziedu).
- Ar kādu daļu augs dzer mitrumu no zemes? (Ar sakni).
- Kā mēs saucam augus, kuriem piemīt ārstnieciskas īpašības? (Ārstniecības augi).

Tad pēc dažiem nelieliem eksperimentiem bērni noskatījās izglītojošu filmu par koku atšķirību, pēc kuras viņiem tika dots uzdevums izveidot “mini projektu”. Bērnu uzdevums ir tāds, ka viņi pēc pašu izvēles ņem tos materiālus, kurus uzskata par nepieciešamiem (krāsas, zīmuļi, sēklas, plastilīns utt.) un no izvēlētajiem materiāliem viņiem bija jāizgatavo koks, kas viņiem vislabāk patīk, jānorāda precīzas iezīmes, pēc tam visu priekšā izklāsta savu darbu, aprakstot visu, ko atceras (*skat. 9. pielikumu*).

Dažādu dzīvnieku izpēte

Liels pārsteigums bija tas, ka ne visi bērni prot atpazīt dzīvniekus pēc to izskata un skaņām, tāpēc ir jāattīsta zināšanas par šo tēmu.

Dotā pētījuma mērķis ir: attīstīt zināšanas par mājas un savvaļas dzīvniekiem.

Uzdevumi:

- vizuāli parādīt bērniem dažādu dzīvnieku tipus un sadalījumus;
- attīstīt bērnu prasmi atpazīt dzīvnieku sugas pēc to skaņām.

Kā uzskatāmais piemērs - aktivitātes brīvā dabā un izklaides - bērni piedalījās ekskursijā ar vecākiem uz Rīgas Zooloģisko dārzu. Ekskursijā piedalījās 12 bērni, 2 skolotāji, 1 skolotājas palīgs un 3 vecāki. Bērniem drošības apsvērumu dēļ bija uzvilktas atstarojošās vestes.

Pastaigājoties pa zooloģisko dārzu, bērni novēroja dažādas gan mājas, gan savvaļas dzīvnieku sugas, pievērsa uzmanību tam, ko dzīvnieki ēd un kādos apstākļos dzīvo. Ekskursijas laikā bērniem tika uzdoti jautājumi, kas saistīti ar dzīvniekiem, piemēram:

- kas zina, kā šo dzīvnieku sauc? (pie kura mēs stāvam).
- Ko ēd šis dzīvnieks?
- Kur var dzīvot šis dzīvnieks?
- Kā sauc šī dzīvnieka mazuļus?

Pēc ekskursijas mums bija pārrunas ar bērniem par to, kas kuram patika un kas palika visvairāk atmiņā.

Tad skolotāja uzaicināja bērnus nedaudz pasapņot, visi apsēdās uz paklāja, aizvēra acis, un skolotāja ieslēdza dažādu dzīvnieku skaņas, sākot no putniem un beidzot ar brūno lāci. Bija dzīvnieki, kurus viņi uzreiz uzminēja, bet bija arī tādi, kurus viņi nevarēja atpazīt.

Kā arī pārrunājām ar bērniem tēmu: "savvaļas un mājas dzīvnieki". Apspriedām dzīvnieku paradumus un to atšķirības. Spēlējām didaktiskas spēles grupēšanai un klasifikācijai "Kurš ir lieks".

Izpētiet mājas un savvaļas putnu sugas un nosaukumus

Mērķis: izmantojot dažādas didaktiskās spēles, izskaidrot un apgūt putnu veidus.

Uzdevumi:

- izmantojot pieejamo materiālu, apgūt putniem raksturīgās iezīmes;
- attīstīt loģisko domāšanu, uzmanību;
- veicināt vēlmi rūpēties par putniem.

Mājas putni

Nostiprināt mājputnu un to putnēnu nosaukumus.

Atlasīt attēlus ar viņu attēliem. Atzīmējot izskata pazīmes, kas raksturīgas visiem putniem (knābis, spārni, spalvas). Atzīmēt katra putna īpašības. Nostiprināt vispārinošo priekšstatu.

Salīdzināt (atrast līdzības un atšķirības): vistas un gailis, zoss un pīle; pīļu meitene un pīļu puisis. Salīdzinot, nostiprināt runā daļu nosaukumus (cekuls, bārdiņa, membrāna, spalvas, pūkas utt.)

Spēle "Ceturtais ir lieks" (izvēlieties lieku vārdu un paskaidrojiet savu izvēli):

- Pīle, vista, lapsa, gailis;
- zoslēns, tītars, pīlēns, cālēns;
- gailis, tītars, cekuls, vista;
- spārni, vilna, spalvas, knābis;
- tītars, vista, zīle, zosis.

Spēle "Vai tā ir?" Izlabot nepareizo apgalvojumu.

- Gailim ir īsa aste, bet vistai gara;
- vista izperē zoslēnus;

- pīle ir liela, bet zoss mazs;
- tītaram ir cekuls;
- pīlei kakls ir garš, bet zosīm īss;
- pīlēni ir zosu putnēni;
- mājas putni veido ligzdas.

Loģiskie uzdevumi:

- Kurš ātrāk peldēs upi: vistas vai pīles?
- Zem žoga redzamas 4 kājas, Cik pīlēnu ir aiz žoga?
- Vistu kūtī sēdēja 3 vistas. Divas izgāja pagalmā, viena atgriezās. Cik vistu ir vistu kūtī?
- Zosis staigāja pagalmā. Pēteris ir saskaitījis viņām 6 ķepas. Cik zosu ir pagalmā?
- Dīķī peldējās pīles. Viņām ir 8 spārni. Cik pīļu ir dīķī?

Savvalas putni

1. Pastaigas laikā novērot putnus. Precizēt un nostiprināt putnu nosaukumus.
2. Atlasīt putnu attēlus: vārna, balodis, zvirbulis, žagata, zīle, sarkankrūtis. Veidot bērnam prasmi atpazīt attēlā redzamos putnus, iegaumēt putnu nosaukumus. Nostiprināt vispārinošas pazīmes.

Spēle "Kas ir mainījies?"

Pieaugušais nosauc putna nosaukumu, bērns atkārto un pievieno savu nosaukumu, pieaugušais uzskaita iepriekšējos vārdus un pievieno trešo, bērns atkārto trīs vārdus un pievieno ceturto, un tā tālāk līdz 5 vārdiem. Uzdevums: atkārtot 5 putnu nosaukumus neizjaucot secību.

Spēle "Saki otrādi"

- Stārķis ir balts, bet strazds.....
- Vārna ir liela, bet zvirbulis.....
- Stārķim ir garš kakls, bet dzeguzei.....
- Vārnai pelēka krūtiņa, bet žagatai.....
- Zīlītei knābis īss, bet žagatai.....

Noslēgumā par šo punktu; darbs notika pusgada laikā, tika pētīti un analizēti 7 galvenie kritēriji. Ar katru dienu bērni ar vien labāk darbojās, apguva materiālu, ar interesi vēroja un veica uzdevumus. Darbs ar bērniem izrādījās ļoti produktīvs. Tika izmantotas pārrunas, aplikācijas, mūzikas nodarbības, ekskursijas, didaktiskās spēles, eksperimentu izstrāde.

Mūsu darba sākumā bērni bija kautrīgi, neizrādīja lielu interesi un neatklāja savas zināšanas, taču pēc šiem eksperimentiem un dažādām aktivitātēm bija skaidrs, ka bērni kļuva

atvērtāki, uzlabojās viņu motivācija, paplašinājās vārdu krājums un īpaši labi bērni iemācījās dzīvnieku tēmu, ūdens īpašības, gadalaiku maiņu un kukaiņus.

Mēs mācījām bērniem atrast līdzības un atšķirības starp objektiem. Eksperimentu sērijas beigās mēs ar bērniem pārrunājām, kuri no viņiem uzzināja kaut ko jaunu.

Bērni aktīvi piedalījās ierosinātajos eksperimentos, labprātīgi patstāvīgi darbojās ar priekšmetiem, identificējot to pazīmes. Viņi izrādīja vēlmi eksperimentēt mājās: izpētīt dažādus sadzīves priekšmetus, to ietekmi, kas tika noskaidrots sarunās ar vecākiem un bērniem. Daži bērni kopā ar vecākiem piezīmju burtnīcās ieskicēja mājās veikto eksperimentu gaitu un rezultātus. Vēlāk mēs kopā ar visiem bērniem pārrunājām viņu darbu. Pēc šo nodarbību novadīšanas bērni kļuva atvērti un priecīgi, un vecāki, pārlicinoties par izmaiņām viņu bērnu zināšanās, sāka vairāk interesēties.

2.4 Pētījuma rezultāti

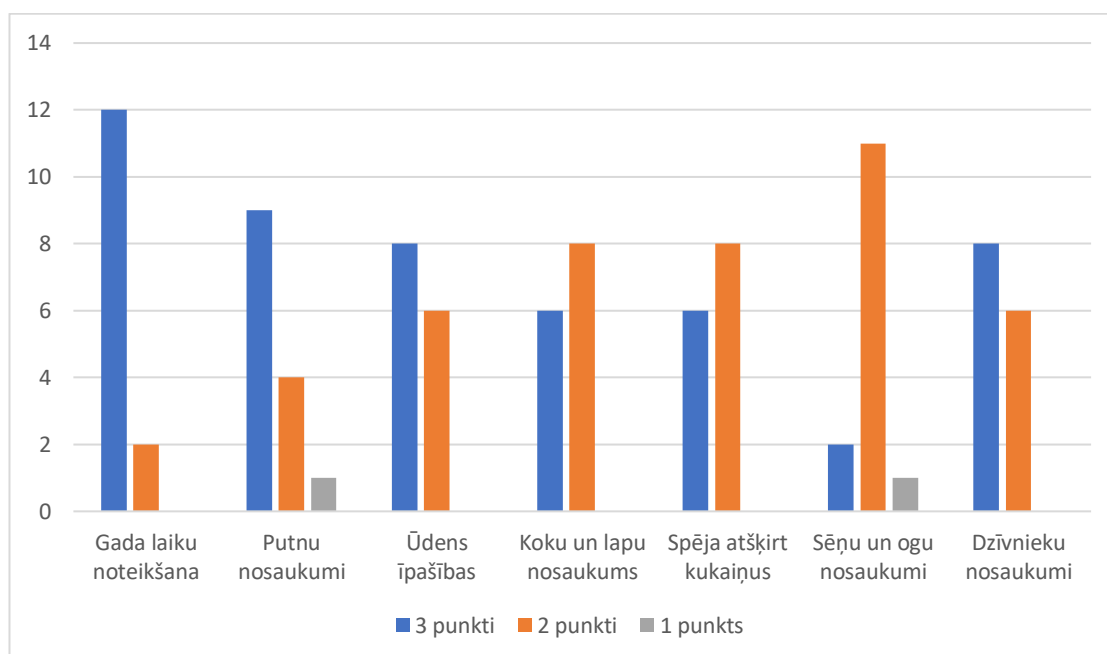
3. posms. Bērnu izpēte apmācības beigās

Dotajā pētījuma posmā mērķis bija identificēt izmaiņas intereses veidošanā vecākā pirmsskolas vecuma bērnu par dabu. Mēs diagnosticējām vecāku pirmsskolas vecuma bērnu sākotnējās intereses par dabu veidošanās līmeni; bērniem tika piedāvāti līdzīgi uzdevumi, kas aprakstīti eksperimenta otrajā posmā. Eksperimentālās grupas diagnostikas rezultāti ir parādīti tabulā (*skat. 6. tabulu*).

6.tabula. Bērnu zināšanu līmenis apmācības beigās

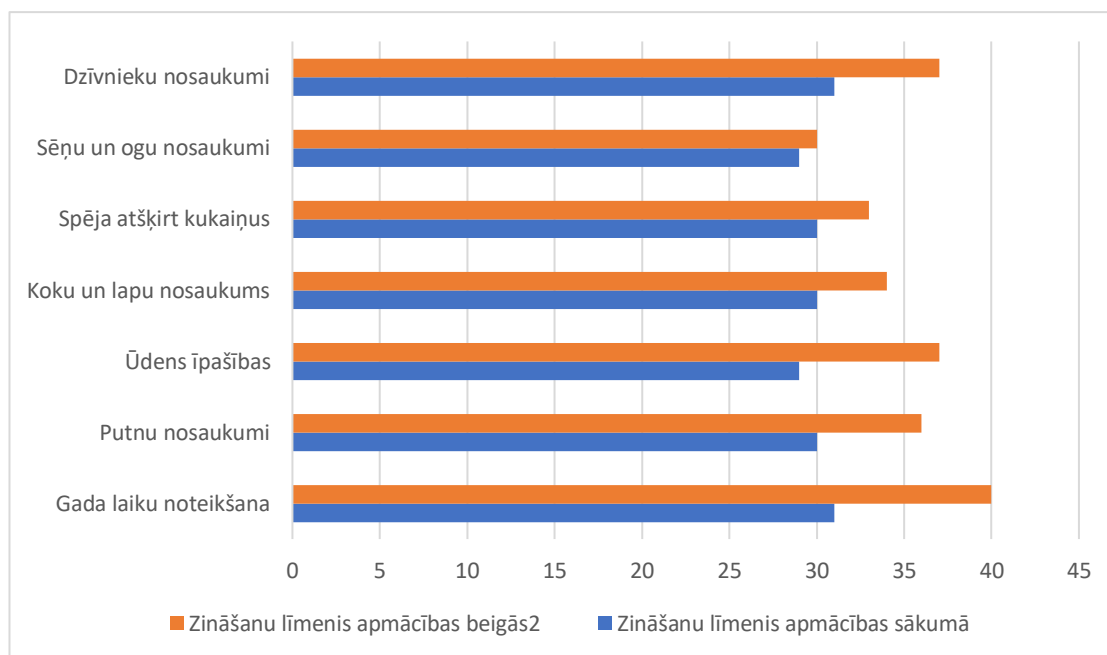
Bērna vārds	Gada laiku noteikšana	Putnu nosaukumi	Ūdens īpašības	Koku un lapu nosaukums	Spēja atšķirt kukaiņus	Sēņu un ogu nosaukumi	Dzīvnieku nosaukumi	Kopējais punktu skaits
Vadims	3	3	3	2	2	2	3	16
Liza	3	3	3	3	3	2	3	20
Artjoms	3	3	3	3	3	3	3	21
Aleks	3	2	3	2	3	2	3	18
Dima	3	3	2	2	2	2	2	16
Maša	3	3	2	2	2	2	2	16
Daša	3	3	3	3	2	2	2	18
Katja	3	2	2	2	2	2	2	15
Žeņa	3	3	3	3	2	2	2	18
Igors	2	2	2	2	2	2	2	14
Soņa	2	1	2	2	2	1	3	15
Juļa	3	3	3	3	3	3	3	21
Egors	3	3	2	2	3	2	3	18
Katja R	3	2	3	3	3	2	3	19

Uzskatāmākā konstatējoša un kontrolējoša posma rezultātu vispārināšana eksperimentālajā grupā ir parādīta diagrammā (skat. 3. attēlu).

3.attēls. Zināšanu līmenis apmācības beigās

Pēc bērnu novērošanas, dažādiem eksperimentiem un nodarbībām tika izveidots salīdzinošais rādītājs, kurā ir skaidri redzamas izmaiņas apmācības sākumā un beigās. Šis salīdzinājums tika aprēķināts punktos. (skat. 4. att.)

4.attēls. Zināšanu līmeņa salīdzinājums apmācības sākumā un beigās

Veicot ekoloģiskās kultūras veidošanās līmeņa diagnosticēšanu eksperimentālās grupas vecākā pirmsskolas vecuma bērnu vidū pētījuma kontroles posmā, atklājās, ka lielākajai bērnu daļai ir izveidojies augsts un vidējs intereses līmenis par dabu.

Daudzi bērni noteikti ir ieguvuši zināšanas par dabu, ir ieinteresējušies, un dotajā posmā bērni paši izrāda interesi par eksperimentiem, pastaigas laikā pienāk pie skolotājas un stāsta, kādu kukaini viņi redzēja, un piedāvā viņu novērot. Bērni atklāja paši sevī motivāciju, pateicoties kurai, viņi sāka saudzīgi attiekties pret dabu. Dotajā grupā ir bērni, kuriem sākotnēji izveidojās pareiza audzināšana pret dabu, un tādi, kurus neinteresē interese par dabu, kuri nenovērtēja dabu. Pēc novadītām nodarbībām labi attīstīti bērni apguva materiālu vēl labāk, kļuva vēl runīgāki un pareizi atbildēja uz uzdotajiem jautājumiem, kā arī bērni, kuri darba sākumā nebija aktīvi, sāka mēģināt atbildēt uz jautājumiem, uzdot jautājumus par sev interesējošām tēmām.

Tādējādi, pamatojoties uz eksperimentāla pētījuma datu analīzes rezultātiem, tika izdarīti sekojoši secinājumi:

1. Eksperimentālais pētījums ir pedagoģisks eksperiments ar konstatējošo, veidojošo un kontroles posmiem ar eksperimentālo grupu pirms un pēc iedarbības.

2. Pirmajā pētījuma posmā tika atklāts, ka vecākā pirmsskolas vecuma bērniem - eksperimentālās grupas dalībniekiem ir pārsvarā vidējs ekoloģiskās kultūras līmenis.
3. Lai vecākā pirmsskolas vecuma bērniem attīstītu formatīvo interesi par dabu tika veikta veidojošā ietekme.
4. Pētījuma kontroles posmā tika atklātas pozitīvas izmaiņas intereses un dabas izziņas veidošanās līmenī.

4.posms. Darbs ar vecākiem.

Pēc novadītām nodarbībām ar bērniem, noteicot vecākā pirmsskolas vecuma bērnu intereses par dabu attīstības līmeni, mēs devāmies tieši uz mūsu pētījuma 4. posmu, kurā mēs sarīkojām konsultācijas ar vecākiem. Uz konsultāciju tika uzaicināti visi vecāki, bet tikai nedaudzi vecāki ieradās. Mūsu pārrunu ar vecākiem mērķis bija parādīt un pierādīt vecākiem, ka nepieciešams pavadīt vairāk laika kopā ar bērniem, lai attīstītu viņu interesi ne tikai par dabu, bet arī par daudzām citām lietām.

Pēc bērnu aktivitāšu novērošanas varam teikt, ka viņi aktīvi piedalās un patstāvīgi novēro dabas objektu augšanu un attīstību grupas dabas stūrī, kura laikā viņi mēģina noteikt konkrētas parādības cēloni.

Bērni kļuva laipnāki, iemācījās priecāties un raizēties, apguva prasmes rūpēties par dzīvniekiem un augiem. Iegūto datu analīze parādīja, ka kopumā bērnu interese par dabu veidošanās līmenis pieauga par līmeni augstāk, atbilstoši viņu vecumam un individuālajām iespējām. Pamatojoties uz pētnieciski-eksperimentālā darba analīzi, ir iespējams izdarīt secinājumus par izvirzītās hipotēzes pareizību un eksperimentālā darba uzbūvi par interešu veidošanos par dabu vecākā pirmsskolas vecuma bērniem.

Secinājumi

Darbā tika pētīta psiholoģiskā un pedagoģiskā literatūra par problēmu un kognitīvās intereses par dabu veidošanu vecākā pirmsskolas vecuma bērniem, tikām skaidrībā ar izziņas intereses jēdzienu un būtību un noskaidrojām, ka pirmsskolas vecuma bērnu attīstības procesā kognitīvai interesei ir daudzvērtīga loma: gan kā dzīvespriecīga, valdzinoša bērna mācīšanās līdzeklis, gan kā spēcīgs motīvs intelektuālai un ilglaicīgai izziņas darbības norisei, un kā priekšnoteikums cilvēka gatavības veidošanai nepārtrauktai izglītībai.

Pedagogs pētīja kognitīvās intereses veidošanās metodes pirmsskolas vecuma bērniem. Atgādināsim, ka pirmsskolas vecums ir labākais posms kognitīvo vajadzību attīstībai. Tāpēc ir ļoti svarīgi savlaicīgi un adekvāti attīstīt bērnu izziņas interesi par dabu. Interese par zināšanām darbojas kā veiksmīgas mācīšanās un efektīvas izglītības aktivitātes garantija kopumā.

Pateicoties izziņas interesei, dotās nodarbības, zināšanu iegūšanas process ir kļuvis par bērnu intelekta attīstības virzītājspēku un svarīgu faktoru personības audzināšanā. Labākais personības attīstības veids, augsta intelekta reāla garantija, ir atklāta interese par pasauli, kas izpaužas kognitīvā darbībā, vēlmē izmantot katru iespēju kaut ko iemācīties.

Pedagogs iepazīstināja ar eksperimentiem kognitīvās intereses attīstīšanai pirmsskolas vecuma bērniem, un noskaidroja, ka bērnu kognitīvā interese ir nestabila, viņi ne vienmēr saprot problēmu, viņi maz zina par objektu un dabas priekšmetu īpašībām un īpatnībām. Tas liecināja par mērķtiecīga pedagoģiskā darba nepieciešamību, lai pirmsskolas vecuma bērniem veidotos interese par dabu.

Veicot pētījumu un apkopojot visus rezultātus apstiprinājās iepriekš izvirzītā hipotēze - efektīva pozitīvās intereses veidošana par dabu pirmsskolas vecuma bērniem būs veiksmīga, ja, intereses par dabu veidošanās procesā tiks radīta pozitīva emocionālā atmosfēra, tiks veidota dzīva saziņa starp bērniem un dabu, pats pedagogs izraisa interesi par dabu, viņam ir vēlme ieinteresēt bērnus.

Intereses par dabu veidošanās procesā tika radīta pozitīva emocionālā atmosfēra, bērnu dzīvē komunikācija ar dabu. Tika izmantotas atbilstošas pedagoģiska procesa metodes, kuras veicināja intereses attīstību par dabu.

Pozitīvā dinamika, apkopojot pētījuma rezultātus un pamatojoties uz novērojumu datiem, secināms, ka gandrīz visi bērni ir apguvuši doto materiālu, iemācījušies savstarpēji sazināties, kļuvuši patstāvīgāki un mērķtiecīgāki.

Pētījuma gaitā iegūtie rezultāti liecina, ka mērķtiecīga intereses attīstības par dabu izmantošana palīdz attīstīt pozitīvu attieksmi pret apkārtējo pasauli.

Literatūras un avotu saraksts

1. Ананьев Б. Г.(2001) *Человек как предмет познания.*
2. Ананьев, Б.Г.(2017) , *Педагогические условия экологического образования в ДООУ.*
3. Бобылева, Л.О. (2010) *программе экологического воспитания старших дошкольников*
4. Виноградова, Н. Ф. (2005) *Умственное воспитание детей в процессе ознакомления с природой. Пособие для воспитателя детского сада.*
5. Виноградова Н.Ф. (2002) *Умственное воспитание детей в процессе ознакомления с природой.*
6. Догмарова, Т. Г. *Обзор парциальных программа экологического образования и воспитания дошкольников*
7. Рыжова, Н. А. (2008) *Я и природа: Учебно–методический комплект по экологическому образованию дошкольников.*
8. Щукина, Г.И. (2006) *Проблема познавательного интереса в педагогике*
9. Иванова, А.И. (2004) *Методика организации экологических наблюдений и экспериментов в детском саду.*
10. Иванова, А.И. (2004) *Методика организации экологических наблюдений и экспериментов в детском саду.*
11. Смирнова Т. В. (2019) *Развитие познавательного интереса через ознакомление с миром природы г.Санкт-Петербург*
12. Липина О. (2019) *Воспитание у детей интереса и любви к природе. Международный образовательный портал.*
13. Щукина, Г.И. (2001) *Проблема познавательного интереса в педагогике.*
14. Щукина, Г.И. *Активизация познавательной деятельности учащихся в учебной деятельности. - М: Просвещение, 2004.-187с.*
15. Щукина, Г.И. *Педагогические проблемы формирования познавательного интереса учащихся. - М: Просвещение, 2005.-341с.*
16. Мухина, В.С. (2006) *Возрастная психология. Феноменология развития. 10-е изд.*
17. Николаева С.Н. (2002) *Теория и методика экологического образования детей Учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений.*
18. Николаева С.Н. (1994) *Общение с природой начинается с детства.*
19. Николаева, С.Н. *Значение эколого-развивающей среды для образования и оздоровления детей в свете Федерального государственного образовательного стандарта // Дошкольное воспитание. – 2014. -№ 6.–С.17-21*

20. Петровский В. А. (1993) *Построение развивающей среды в дошкольном учреждении*/В. А. Петровский, Л. М. Кларина, Л. А. Смывина, Л. Т. Стрелкова.
21. Матюшкин А.М. (1972) *Проблемные ситуации в мышлении и обучении*.
22. Маркова, Т.А. 2013 *Педагогические условия формирования экологической воспитанности детей старшего дошкольного возраста*— URL: <http://www.dslib.net/doshkolnobrazovanie/pedagogicheskie-uslovija-formirovanija-jekolog>
23. Макаренко, А. С. (1998) *Воспитание гражданина*/
24. Рогов Е.И.(1998) *Психология познания*.
25. Морозова Н.Г.(1999) *Учителю о Познавательном интересе. М.: Значение, серия Педагогика и психология*
26. «Инструкция по ведению очага и детского сада » 1919 года о роли педагога в организации детской жизни» *Педагог и ребенок в системе дошкольного воспитания 20-30-х годов XX века. [Электронный ресурс] - URL: <http://hghltd.yandex.net/yandbtm?fmode=inject&url=http%3A%2F%2Fstudbooks.net%2F189..2017>*
27. *Идеи экологического образования в зарубежных и отечественных исследованиях Теория и методика экологического образования детей 2004.—279 с.- URL: <http://hghltd.yandex.net/yandbtm?fmode>.*

1. Pielikums. Materiāli nodarbībai.

2. Pielikums. Tāfele ar gadalaikiem.

3.Pielikums. Eksperiments ar ledu - “Ledus” .

4.Pielikums. Ledus makšķerēšana

5.Pielikums. Miklas par laikiem gada

<https://ped-kopilka.ru/vneklasnaja-rabota/zagadki-schitalki-i-skorogovorki/zagadki-pro-vremena-goda.html>

Укрыла землю пуховым одеялом,
Сковала реки крепким льдом,
Узоры на окне нарисовала
Искристым белым серебром. (Зима)
Запорошила дорожки,
Разукрасила окошки,
Радость детям подарила
И на санках прокатила. (Зима)
Старый дед во сто лет
Мост наместил во всю реку,
А пришла молода —
Весь мост размела. (Мороз и весна)
Дни становятся длиннее,
Тает снег, ручьи звенят-заливаются.
Из заморских стран далёких
Птицы к нам
Летят-возвращаются. (Весна)
Можно купаться и рыбу ловить,
Можно по лесу с корзиной бродить,
Бегать по лужам под дождиком тёплым
И не бояться до нитки промокнуть. (Лето)

6.Pielikums. Pārrunas par sēnēm

Mums ir bagātīga augu valsts, pateicoties siltajam klimatam. Pie mums ir kalni, pļavas, meži un auglīga zeme. Tieši tādeļ mums aug dažādu sēņu sugas.

Daudzas sēņu sugas ļoti garšīgas un veselīgas – tās ir ēdamās sēnes, bet ir arī tādas, kas ir ļoti indīgas un nav ieteicams tās lietot uzturā, pat nedrīkst aizmigt tās.

-Un kur tad aug sēnes (bērnu atbilde: mežā, zem koka un t.)

Sēnes aug uz zemes, uz kokiem, celmiem, akmeņiem, dobē, pļavā.

-Sēnes uz mūsu planētas Zeme parādījās agrāk nekā koki.

Sēnes ir dažādu veidu, bet ar jums mēs apskatīsim cepurīšu sēnes.

Kā jūs domājat, kādām daļām sastāv sēnes?(Bērnu atbildes: kātiņš, bet uz kātiņa cepurīte, cepurītes ir dažādas).

Pareizi, kātiņš un cepurīte- tā ir neliela mums redzamā daļa, kas saucās “ augļķermeņi”, un tikai pēc tā uzbūves var noteikt vai tā ir ēdama, vai neēdama. Un citas daļas saucās mikoriza (sēņu saknes), kuras mēs neredzam, tās atrodas zemē.

Es ļoti gribu jums atgādināt vēlreiz, kad neēdamās sēnes ir ļoti bīstamas un kaitīgas. Gabaliņš no baltās mušmires ir indīgāks nekā čūskas kodiens. Tādēļ ir ļoti svarīgi tās nesajaut un mācēt tās atšķirt.

7.Pielikums. Spēle "Saki man vārdu"

https://solnet.ee/umnoteka/zagadki_068

Этот гриб живет под елью, под ее огромной тенью.

Мудрый бородач-старик, житель бора - ... (боровик)

Я в красной шапочке расту среди корней осиновых.

Меня увидишь за версту - зовусь я – ... (подосиновик)

Шоколадно-бурый гриб – к скользкой шляпке лист прилип.

Воротник ажурный тонок – гриб такой зовут ... (маслёнок)

В шляпке розовой мохнатой, – но не выглядит растяпой.

Будто плюшевое ушко, для соления ...(волнушка)

На пеньке сидят братишки. Все - в веснушках шалунишки.

Эти дружные ребята называются ... (опята)

В лесу, на радость людям, среди молодых сосенок,

В блестящей темной шляпке растёт грибок ... (масленок)

В платьях тонких на опушке водят хоровод подружки.

Платья – шелк в полоску: красный, белый, розовый, атласный.

В день осенний на опушке как красивы, вы ... (волнушки)

Ходят в рыженьких беретах, осень в лес приносят летом.

Очень дружные сестрички – золотистые ... (лисички)

Возле леса на опушке, украшая тёмный бор,

Вырос пёстрый, как Петрушка, ядовитый ... (мухомор)

Посмотрите-ка, ребята: тут лисички, там – опята

Ну, а это на полянке ядовитые ... (поганки)

Нет грибов дружней, чем эти, – знают взрослые и дети, –

На пеньках растут в лесу, как веснушки на носу.

Отгадайте-ка ребята, а зовут их то... (опята)

Вдоль лесных дорожек много белых ножек

В шляпках разноцветных, издали приметных.

Кто в серой, кто в зеленой, кто в розовой, кто в желтой

Ты их бери, не мешкай, ведь это – ... (сыроежки)

Розовый приятный цвет,

И колечек яркий след.

Так волнуются подружки,

Это же грибы... (волнушки)

8.Pielikums. Aplikācija no lielo sēklu un graudu “Taurenis”

9.Pielikums. Didaktiskā spēle “Zaļā pasaule”

GALVOJUMS

Es, Žanna Prostorova

apliecinu, ka darbs izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u. c. avoti norādīti literatūras u. c. avotu sarakstā. Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u. c.), kas iegūta no minētajiem avotiem, pētnieciskajā darbā un tā pielikumos norādītas atsauces.

Darba autors

Žanna Prostorova

_____ (vārds, uzvārds)

_____ (paraksts)

Datums: 03.12.2020

IZZIŅA PAR AIZSTĀVĒŠANU

Kvalifikācijas darbs / Bakalaura darbs / Diplomdarbs izstrādāts

(atbilstošo pasvītrot)

LU *Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte*
(fakultāte)

Ar savu parakstu apliecinu, ka darbs izstrādāts patstāvīgi.

Darba autors *Žanna Prostorova*
(vārds, uzvārds, paraksts)

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Darba zinātniskais vadītājs *Asoc.prof.Dr.psych.Valentīna Romenkova*
(akadēmiskais amats, zinātniskais grāds, vārds, uzvārds, paraksts)

Kvalifikācijas darbs / Bakalaura darbs / Diplomdarbs aizstāvēts

Pārbaudījuma komisijas 20_ .gada _____ sēdē, protokola Nr. _

vērtējums _____
(vērtējums) (vērtējums vārdiem)

Valsts pārbaudījuma komisijas priekšsēdētājs _____
(akadēmiskais amats, zinātniskais grāds, vārds, uzvārds)

(paraksts)